Interdisciplinary Studies in Education
ISSN: 2980-9479

Identifying Factors, Criteria, and Indicators Associated with Teaching Quality in Higher Education: A Systematic Review [1]

Zahra Haji Mirza Aghaee Yazdi[1], Marzieh Dehghani *,[2], Khatoon Alipour [3]

[1] *Department of Educational Methods and Curriculum Planning, Faculty of Psychology and Educational Sciences, University of Tehran, Tehran, Iran.*

[2] *Department of Educational Methods and Curriculum Planning, Faculty of Psychology and Educational Sciences, University of Tehran, Tehran, Iran.*

[3] *Department of Educational Methods and Curriculum Planning, Faculty of Psychology and Educational Sciences, University of Tehran, Tehran, Iran.*

ARTICLE INFO

RESEARCH ARTICLE

Received: 2026-03-12
Revised: 2026-06-17
Accepted: 2026-06-22
Available online:
2026-10-17

KEYWORDS:
Teaching quality,
higher education,
faculty professional development,
educational evaluation,
teaching competencies.

[1] zahra.aghaee@ut.ac.ir

[2] Corresponding author
dehghani-m33@ut.ac.ir

[3] Alipour.kh@ut.ac.ir

EXTENDED ABSTRACT

Background and Objectives: The role of higher education in national development, from fostering economic growth to promoting social equity, is undeniable. At the heart of this system lies the quality of teaching, a critical determinant of educational outcomes and the development of a skilled workforce. As higher education institutions face increasing demands for accountability and excellence, understanding the factors affecting teaching quality has become a paramount concern for policymakers and educators worldwide. While "quality" is a multidimensional concept, the teaching process, as a dynamic interaction between professors and students, constitutes its core operational component. Despite the consensus on its importance, there is a lack of a comprehensive, evidence-based framework that systematically synthesizes factors, criteria, and indicators associated with teaching quality. This gap poses a significant challenge for designing effective faculty professional development programs and robust quality assurance systems. This study aims to address this gap by conducting a systematic review of the existing literature to identify and categorize these factors, criteria, and indicators in higher education.

Methods: This research was conducted using a systematic review methodology based on the seven-step model proposed by Wright et al. (2007). To identify relevant literature, a comprehensive search was performed in domestic databases (SID, Magiran, and Noormags) for the period 2011–2025 (1390–1404 Hijri Shamsi) and international databases (Google Scholar and Scopus) for the period 2014–2025. The search strategy employed keywords such as "effective teaching criteria" and "higher education." Inclusion criteria stipulated that studies must be peer-reviewed articles focusing on factors related to teaching quality in higher education. Articles published in conference proceedings, editorial notes, and

[1]

Cite this article: Haji Mirza Aghaee Yazdi, Z., Dehghani, M. & Alipour, KH. (2026). Identifying factors, criteria, and indicators associated with teaching quality in higher education: A systematic review. *Interdisciplinary Studies in Education, 5*(3), 15–43.
http://doi.org/10.48310/ise.2026.20957.1449

© 2026 Authors retain the copyright and full publishing rights.
https://ise.cfu.ac.ir
Publisher: Farhangian University

studies lacking a clear methodology were among the materials excluded from the review. The study selection process was conducted in accordance with the PRISMA guidelines, resulting in a final corpus of 31 articles for analysis. Furthermore, to ensure the validity and reliability of the findings, a methodological quality assessment of the selected articles and an inter-coder agreement procedure were employed. Data extracted from the articles were synthesized using qualitative content analysis, where concepts were coded and organized into a hierarchical structure of factors, criteria, and indicators. A frequency analysis was also conducted to determine the prominence of each identified theme in the literature.

Findings: The systematic synthesis of the articles yielded a conceptual framework comprising 3 core factors, 12 criteria, and 61 indicators associated with teaching quality. The findings reveal a clear hierarchy of importance within the existing literature, with the "Professor" factor emerging as the dominant theme. Specifically, within this instructor-centric dimension, "Professional skills during teaching" was the most frequently cited criterion (identified in 24 articles), followed by "Specialized and individual competencies" (19 articles), "Communication and ethical skills" (18 articles), and "Having the essential prerequisites for teaching" (17 articles). The second most prominent factor, the "University," highlighted the critical role of institutional context. Within this theme, "Organizational policies and support" (18 articles) was reported more frequently than "Facilities and physical/technological infrastructure" (11 articles), underscoring the greater emphasis placed on the university's facilitating and policy-making role than on the mere provision of facilities. Finally, the "Student" factor, despite having a vital role, received comparatively less attention. Research in this area primarily focused on students' "Academic and behavioral roles and responsibilities" (11 articles) and, to a lesser extent, their "Foundational and motivational competencies" (8 articles). This frequency distribution not only highlights the prevailing instructor-centric focus in current research but also points to a potential research gap concerning the active, co-creative role of students in the educational process.

Conclusion: This systematic review indicates that teaching quality in higher education is a multidimensional construct, yet the existing body of research is heavily professor-centric. The findings show that the professor's practical skills, specialized knowledge, and ethical conduct are consistently identified as central components of teaching quality. However, this study also highlights that a skilled professor cannot operate effectively in a vacuum. The strong emphasis on the "University" factor, particularly organizational policies and support, suggests that institutional commitment through faculty development programs, fair evaluation systems, and incentive structures may be a critical enabler of high teaching quality. The relatively low frequency of the "Student" factor is a noteworthy finding, suggesting that the student's active role in co-creating the educational experience may be underrepresented in the literature. This points to a potential gap and an opportunity for future research to explore the student's role more deeply, moving toward a "Students as Partners" paradigm. In conclusion, fostering high teaching quality calls for a holistic approach that simultaneously empowers professors, builds a supportive institutional environment, and recognizes students as active participants in the learning process.

Ethical Considerations

According to the guidelines on transparency and ethics in scientific publishing, the authors state that, in the preparation of this manuscript, generative AI tools (large language models) were used solely for editing the language, improving the structural coherence of the text, and assisting with the translation of the extended English abstract. The initial conceptualization, design of the systematic review methodology, database searching, article screening, development of qualitative codes, content analysis, and formulation of the scientific conclusions were carried out exclusively by the researchers. The authors assume full responsibility for the accuracy, originality, and integrity of all content presented.

Authors' Contribution

The first author was responsible for the collection of data, analysis and interpretation of the data and findings, drafting of the manuscript, and final review of the manuscript. The second author supervised all stages of the research process and critically reviewed the manuscript. The third author reviewed the results and contributed to revising the manuscript. All authors reviewed and approved the final version of the manuscript.

Conflict of Interest

The authors declare that they have no conflicts of interest.

AI Disclosure Statement

Throughout the preparation and revision of this manuscript, the authors solely utilized generative artificial intelligence (AI) technology to enhance writing fluency, perform linguistic editing, and refine the structural organization of the text. All core components of the research, including the design of research questions and the systematic review protocol, the development of search strategies, the quality assessment of the retrieved texts, data extraction, coding, thematic analysis, and interpretative synthesis, as well as the formulation of scientific conclusions, were conducted exclusively by the authors. The authors assume full responsibility for the scientific accuracy, integrity, and validity of the content presented in this manuscript.

مقاله پژوهشی

شناسایی عوامل، ملاک‌ها و نشانگرهای مرتبط با کیفیت تدریس در آموزش عالی: یک مرور نظام‌مند [1]

زهرا حاجی میرزا آقائی یزدی [1]، مرضیه دهقانی [2*]، خاتون علیپور [3]

[1] گروه روش‌ها و برنامه‌ریزی آموزشی و درسی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

[2] گروه روش‌ها و برنامه‌ریزی آموزشی و درسی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

[3] گروه روش ها و برنامه ریزی آموزشی و درسی، دانشکده روان شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

اطلاعات مقاله

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۱۲/۲۱
تاریخ بازنگری: ۱۴۰۵/۳/۲۷
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۵/۰۴/۰۱
تاریخ انتشار: ۱۴۰۵/۰۷/۲۵

واژگان کلیدی:
کیفیت تدریس،
آموزش عالی،
توسعه حرفه‌ای اعضای هیئت علمی،
ارزشیابی آموزشی،
شایستگی‌های تدریس.

[1] zahra.aghaee@ut.ac.ir

[2] نویسنده مسئول
dehghani-m33@ut.ac.ir

[3] Alipour.kh@ut.ac.ir

چکیده

پیشینه و اهداف: طی چند دهه اخیر نقش کیفیت تدریس در ارتقای کیفیت آموزش عالی افزایش یافته است. از این رو، پژوهش حاضر با هدف شناسایی عوامل، ملاک‌ها، و نشانگرهای مرتبط با کیفیت تدریس در آموزش عالی شکل گرفت.

روش‌ها: این مطالعه یک مرور نظام‌مند است که با مدل هفت‌مرحله‌ای رایت انجام شد. جستجو در پایگاه‌های داده داخلی (SID، Magiran و Noormags) و بین‌المللی (Google Scholar و Scopus) انجام شد. معیارهای ورود شامل مقالات پژوهشی چاپ شده در نشریات معتبر و مرتبط با کیفیت تدریس در آموزش عالی در بازه زمانی ۲۰۲۵-۲۰۱۴ (۱۴۰۴-۱۳۹۰ هجری شمسی) بود. مقالات منتشرشده در مجموعه مقالات همایش‌ها، یادداشت‌های سردبیر و مطالعات فاقد روش‌شناسی روشن از جمله مواردی بودند که بر اساس معیارهای خروج از مرور حذف شدند و در نهایت، ۳۱ مقاله برای تحلیل نهایی انتخاب شدند. برای اعتباربخشی نتایج از تکنیک توافق میان‌کدگذاران استفاده گردید. داده‌ها با استفاده از روش تحلیل محتوای کیفی تحلیل شدند.

یافته‌ها: تحلیل مطالعات به شناسایی ۳ عامل اصلی (استاد، دانشگاه و دانشجو)، ۱۲ ملاک و ۶۱ نشانگر منجر شد. تحلیل فراوانی نشان داد که عامل استاد با اختلاف، بیشترین فراوانی را در مطالعات داشت و ملاک مهارت‌های حرفه‌ای در حین تدریس پرتکرارترین ملاک بود. عوامل دانشگاه و دانشجو نیز به‌ترتیب به عنوان دومین و سومین عامل پرتکرار شناسایی شدند.

نتیجه‌گیری: کیفیت تدریس سازه‌ای چندبعدی است که در ادبیات عمدتاً با شایستگی استاد مفهوم‌پردازی شده است، در حالی که حمایت سازمانی دانشگاه نیز عاملی مهم بوده است. یافته‌ها شکاف پژوهشی در نقش فعال دانشجو و ضرورت حرکت به سمت رویکردهای یادگیرنده‌محور را نشان می‌دهند.

1

استناد به این مقاله: حاجی میرزا آقائی یزدی، زهرا؛ دهقانی، مرضیه؛ علیپور، خاتون. (۱۴۰۵). شناسایی عوامل، ملاک‌ها و نشانگرهای مرتبط با کیفیت تدریس در آموزش عالی: یک مرور نظام‌مند. *مطالعات بین‌رشته‌ای در آموزش*، ۵(۳)، ۴۳-۱۵.

http://doi.org/10.48310/ise.2026.20957.1449

۱۴۰۵ © نویسندگان دارندهٔ حق مؤلف مقالهٔ خود بدون محدودیت هستند.

https://ise.cfu.ac.ir
ناشر: دانشگاه فرهنگیان

مقدمه

نقش آموزش عالی در حوزه‌های مختلف، از جمله اقتصاد و کارآفرینی (لهمان و همکاران[۲]، ۲۰۲۰) عدالت اجتماعی (داونز و همکاران[۳]، ۲۰۲۴) و تربیت نیروی متخصص، غیرقابل‌انکار است. از آنجا که آموزش عالی دارای وظایف سه‌گانه آموزش، پژوهش و مشارکت اجتماعی است، نقش استراتژیکی در پیشرفت جوامع دارد؛ به‌طوری‌که ارزشیابی کیفیت آن با نگاهی آینده‌پژوهانه می‌تواند مسیرهای جدیدی برای توسعه جوامع ایجاد کند (خولیواکو و همکاران[۴]، ۲۰۲۲). ازاین‌رو، توجه به کیفیت‌بخشی به فرایندهای درون نظام آموزش عالی ضرورتی انکارناپذیر است و تشکیل شبکه بین‌المللی نهادهای تضمین کیفیت در آموزش عالی نیز با همین هدف صورت گرفته است (سند شبکه بین‌المللی نهادهای تضمین کیفیت در آموزش عالی[۵]، ۲۰۲۲). در این میان، اساتید در فرایند یاددهی-یادگیری نقش محوری تدریس را برعهده دارند که در کیفیت‌زایی یا کیفیت‌زدایی نظام آموزشی تعیین‌کننده است (فتحی‌واجارگاه و همکاران، ۲۰۱۸؛ قربانخانی و صالحی، ۲۰۱۷). با این حال، با دگرگونی انتظارات دانشگاهی، نظام‌های آموزشی با این چالش مواجه شده‌اند که شیوه‌های سنتی ارزیابی، کارآمدی جامع خود را در سنجش ابعاد متنوع تدریس اثربخش از دست داده‌اند.

با وجود اهمیت بنیادین کیفیت تدریس و تلاش‌های پژوهشی متعدد برای سنجش آن، ابزارهای موجود غالباً به سنجش‌های مقطعی و محدود بسنده کرده‌اند. پویایی آموزش عالی معاصر ایجاب می‌کند که ارزیابی عملکرد اساتید به بستری مستمر و همه‌جانبه برای ارتقای کیفیت یادگیری تبدیل شود؛ امری که ضرورت بازنگری در الگوهای ارزیابی و بازشناسی نظام‌مند ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌های تدریس دانشگاهی را در کانون توجه قرار داده است.

با وجود انباشت پژوهش‌ها در این حوزه، بررسی انتقادی پیشینه نشان‌دهنده یک شکاف پژوهشی اساسی است: مسئله اصلی در این حوزه کمبود مطالعات نیست، بلکه تکه‌تکه‌شدگی و پراکندگی مفهومی آن‌هاست (اسکلتون[۶]، ۲۰۰۶). از یک سو، پژوهش‌های داخلی غالباً بر شایستگی‌های فردی و اخلاقی متمرکز بوده‌اند و از سوی دیگر، مطالعات بین‌المللی بیشتر ابعاد نهادی و تدریس دانشجومحور را برجسته ساخته‌اند؛ در نتیجه، فقدان چارچوبی جامع که اضلاع کلیدی آموزش عالی را به‌صورت یکپارچه پیوند دهد، به شدت احساس می‌شود (یوزباشی و پژوهی، ۲۰۱۹). در غیاب چنین چارچوب منسجمی، ارزیابی کیفیت تدریس اساتید در دانشگاه‌ها غالباً سلیقه‌ای، تک‌بعدی یا فاقد نشانگرهای استاندارد باقی می‌ماند. از این‌رو، انجام یک سنتز و مرور نظام‌مند جهت تجمیع و ساختاربندی ابعاد پراکنده ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است تا هم در بعد نظری به انسجام مفهومی ادبیات کمک کند و هم در بعد کاربردی، مبنایی برای تصمیم‌گیری دفاتر تضمین کیفیت و تدوین آیین‌نامه‌های ارتقا فراهم سازد.

1. Lehmann et al.
3. Downes et al.
3. Kholiavko et al.
4. Postcards to INQAAHE
5. Skelton

بر همین اساس، هدف اصلی پژوهش حاضر، شناسایی، تحلیل و ترکیب نظام‌مند عوامل[۷]، ملاک‌ها[۸] و نشانگرهای[۹] کیفیت تدریس در آموزش عالی و ارائه یک چارچوب منسجم و چندبعدی است. در راستای دستیابی به این هدف، پژوهش حاضر در پی پاسخگویی به سؤال‌های زیر است:

۱. عوامل، ملاک‌ها و نشانگرهای اصلی کیفیت تدریس در آموزش عالی کدام‌اند؟

۲. چارچوب جامع و منسجم ارزشیابی کیفیت تدریس اساتید بر اساس سنتز شواهد پژوهشی چگونه ترسیم می‌شود؟

مروری بر ادبیات

تعاریف مفاهیم و چارچوب اصطلاح‌شناختی

در ادبیات تضمینِ کیفیت، واژه کیفیت به معنای میزان برآورده‌شدن انتظارات ذی‌نفعان و اهتمام به عمل بر اساس بالاترین معیارها تعریف می‌شود (باهات و کاراکوتوک[۱۰]، ۲۰۲۳). این مفهوم در بافت آموزش عالی، سازه‌ای ایستا نبوده، بلکه پدیده‌ای پویا، نسبی و چندبعدی تلقی می‌گردد که تابعی از زمینه و محیط نهادی، رسالت‌های بنیادین دانشگاه و استانداردهای اعتباربخشی است (بازرگان، ۲۰۲۲) و تحقق عینی آن در سطوح گوناگون خرد و کلان سازمانی معنا می‌یابد (زنکینه[۱۱]، ۲۰۲۳). در سنجش و ارزیابی کیفیت تدریس، تفکیک سه سطح مفهومی عامل، ملاک و نشانگر ضرورتی روش‌شناختی دارد؛ به گونه‌ای که ارزیابان، ملاک را جنبه‌ها و ابعاد مورد قضاوت و نشانگر را مشخصه‌ها و معرف‌های عملیاتی جهت گردآوری نظام‌مند داده‌ها تبیین می‌کنند (بازرگان، ۲۰۲۲). این تفکیک سلسله‌مراتبی نشان می‌دهد که کیفیت تدریس را نمی‌توان صرفاً به یک شاخص منفرد تقلیل داد، بلکه مستلزم ساختاربندی عوامل زیربنایی، ملاک‌های ارزیابی و نشانگرهای اندازه‌پذیر است.

مبانی نظری و پارادایم‌های حاکم بر کیفیت تدریس

تدریس دانشگاهی در دیدگاه‌های سنتی صرفاً کنشی تک‌سویه برای انتقال دانش تلقی می‌شد؛ در حالی که از منظر نظریه‌های معاصر، پدیده‌ای تسهیل‌گرایانه، تعاملی و فرآیندی دوطرفه است که طی آن عملکرد مؤثر استاد و انگیزه دانشجو در دیالکتیکی مستمر کیفیت نهایی یادگیری را رقم می‌زنند (تومانین[۱۲]، ۲۰۲۳؛ کینگ[۱۳]، ۲۰۲۲). بر همین مبنا، مبانی نظری سنجش تدریس در سال‌های اخیر دستخوش تحولی پارادایمی شده است؛ به‌طوری‌که رویکردهای ارزیابی از مدل‌های تک‌بعدیِ متمرکز بر «ویژگی‌های فردی-شخصیتی استاد» فاصله گرفته و به سمت «مدل‌های اکوسیستمی» حرکت کرده‌اند (اسکلتون، ۲۰۰۶). در این چارچوب نظری جدید، کیفیت تدریس محصول تعامل پویای سه ساحت بنیادین است: زیرساخت‌های نهادی دانشگاه، استراتژی‌ها و شایستگی‌های پداگوژیک استاد و

8. Factors
9. Criteria
10. Indicators
11. Bahat & Karakütük
12. Zenkienė
13. Tuomainen
14. King

مشارکت و عاملیت فعال دانشجویان (الزفری و کراتزر[۱۴]، ۲۰۱۹). در واقع، این چرخش پارادایمی زمینه را برای پیوند دادن شایستگی‌های تدریس با تحولات فناورانه و نقش‌های مشارکتی فراگیران مهیا ساخته است.

در ادبیات جهانی سنجش کیفیت آموزش، ساختاربندی مؤلفه‌ها عمدتاً با اتکا به دو چارچوب نظری برجسته تبیین می‌شود: نخست، چارچوب تدریس دانیلسون (گروه دانیلسون[۱۵]، ۲۰۲۲) که کیفیت عملکرد تدریس را در چهار دامنه‌ی ساختاریافته شامل برنامه‌ریزی و طراحی آموزشی، محیط و جو کلاس درس، تعامل و فرآیند تدریس، و مسئولیت‌ها و تعهدات حرفه‌ای صورت‌بندی می‌کند؛ و دوم، چارچوب دانش پداگوژیک، محتوایی و فناورانه[۱۶] (میشرا و کهلر[۱۷]، ۲۰۲۵) که کیفیت تدریس معاصر را حاصل نقطه‌ی تلاقی و تعامل هم‌افزای دانش موضوعی، راهبردهای پداگوژیک و ابزارهای نوین فناورانه اعضای هیئت علمی می‌داند؛ رویکردی که در آموزش‌های نوین با ادغام ابزارهای هوشمند در فرایند یاددهی-یادگیری بازتعریف شده است (چلیک[۱۸]، ۲۰۲۳).

تحلیل و دسته‌بندی پیشینه‌های تجربی (داخلی و بین‌المللی)

بررسی پژوهش‌های پیشین نشان می‌دهد که مطالعات این حوزه از حیث تمرکز مفهومی در سه محور اصلی قابل دسته‌بندی و واکاوی انتقادی هستند:

محور شایستگی‌های فردی، اخلاقی و پداگوژیک

بخش عمده‌ای از ادبیات پژوهشی، به‌ویژه در مطالعات داخلی، کیفیت تدریس را عمدتاً متأثر از متغیرهای درون‌فردی استاد تبیین کرده‌اند. پژوهشگران در این دسته، ارزیابی کیفیت را به ملاک‌هایی نظیر ویژگی‌های فردی-شخصیتی (یارمحمدزاده و همکاران، ۲۰۱۷)، مؤلفه‌های اخلاقی (خدایار و همکاران، ۲۰۲۰؛ طاهری و همکاران، ۲۰۲۲)، مهارت‌های طراحی، مدیریت و ارزشیابی کلاس درس (ملکی، ۲۰۱۴)، دانش تخصصی و مهارت‌های ارتباطی (اوبرین[۱۹]، ۲۰۱۵)، مهارت‌های پرسشگری و خودکارآمدی تدریس (جعفری و همکاران، ۲۰۱۲) و توجه به تفاوت‌های فردی فراگیران (شمس، ۲۰۱۷) وابسته دانسته‌اند. اگرچه این دسته از پژوهش‌ها تصویر دقیقی از صفات رفتاری و شایستگی‌های استاد به دست می‌دهند، اما نقد بنیادین وارد بر آن‌ها، غفلت نسبی از متغیرهای زمینه‌ای و ساختاری دانشگاه است.

محور ابعاد نهادی، محیطی و ارزشیابی مستمر

در نقطه مقابل رویکرد فردمحور، پژوهش‌هایی قرار دارند که کیفیت را ناشی از عوامل برون‌ساختاری و بافت سازمانی تلقی می‌کنند (خدیوی و سیدکلان، ۲۰۱۸). در مطالعات بین‌المللی، پژوهشگرانی نظیر پاریش[۲۰] (۲۰۱۶) و لایی[۲۱] (۲۰۱۹) بر نقش حمایت‌های نهادی

15. Alzafari & Kratzer
16. Danielson
17. TPACK
18. Mishra & Koehler
19. Celik
20. O'Brien
21. Parrish
22. Lai

و بسترهای سازمانی تأکید کرده‌اند؛ رویکردی که در مطالعات داخلی نیز با تمرکز بر مؤلفه‌های سازمانی و محیطی و ضرورت استقرار نظام‌های ارزشیابی مستمر مورد تأیید قرار گرفته است (اکبری بورنگ و همکاران، ۲۰۱۶؛ صالحی‌زاده و همکاران،۲۰۲۰). با این وجود، این دسته از پژوهش‌ها نیز به تنهایی قادر به تبیین دینامیک و تعامل زنده‌ی کلاس درس نیستند.

محور فناوری‌های نوین و عاملیت فراگیر

موج اخیر پژوهش‌ها به بررسی کیفیت تدریس در بستر تحولات دیجیتال اختصاص دارد. سواد اطلاعاتی و فناورانه اعضای هیئت علمی (ظفری‌پور و مدنی، ۲۰۲۵؛ علیزاده و جوادی‌پور، ۲۰۱۶) و تلفیق استراتژی‌های پداگوژیک با ابزارهای هوشمند (هالفون[۲۲]، ۲۰۲۵) از محورهای کانونی این مطالعات است. این ادبیات بر ضرورت تبدیل دانشجو از دریافت‌کننده غیرفعال به عنصری تعیین‌کننده و شریک در یادگیری تأکید می‌ورزد (زارندی و همکاران، ۲۰۲۴؛ لو و موکسی[۲۳]، ۲۰۲۴).

نقد، جمع‌بندی پیشینه و ضرورت چارچوب مفهومی یکپارچه

سنتز نقادانه پیشینه‌های فوق آشکار می‌سازد که ادبیات موجود با معضل تکه‌تکه‌شدگی و پراکندگی مفهومی مواجه است (اسکلتون، ۲۰۰۶؛ یوزباشی و پژوهی، ۲۰۱۹). از یک سو، پژوهش‌های داخلی تمایل مفرطی به تمرکز بر شایستگی‌های فردی و اخلاقی استاد نشان داده‌اند و از سوی دیگر، مطالعات بین‌المللی عمدتاً بر متغیرهای سیستمی و نهادی متمرکز بوده‌اند. این شکاف نشان می‌دهد که ارزشیابی کیفیت تدریس نیازمند چارچوب‌های چندبعدی برای انسجام‌بخشی نظام‌مند است (فوترر و همکاران[۲۴]، ۲۰۲۳). بر همین اساس، پژوهش حاضر در صدد است تا با ترکیب ابعاد سه‌گانه استاد، دانشجو و بافت دانشگاهی، خلاء ناشی از رویکردهای تک‌بعدی را برطرف ساخته و شالوده‌ی نظری مدل نهایی پژوهش را فراهم آورد.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر با رویکرد کیفی و با به‌کارگیری روش مرور نظام‌مند به انجام رسیده است. به‌منظور برقراری انسجام روش‌شناختی، پیشگیری از سوگیری‌های پژوهشگر و امکان تحلیل ساختاریافته و قابل اتکای یافته‌ها، از الگوی جامع مرور نظام‌مند رایت[۲۵] (۲۰۰۷) استفاده شد. این الگو از طریق یک ساختار خطی و در عین حال بازگشتیِ هفت‌مرحله‌ای، بستر هدایت‌کننده و نقشه راه کلیه مراحل اجرای پژوهش را فراهم ساخت. مطابق این چارچوب، فرایند تحقیق از مرحله تبیین دقیق پرسش‌ها و تدوین پروتکل آغاز گردید و سپس گام‌های شناسایی گسترده، غربالگری چندمرحله‌ای، ارزیابی نقادانه شواهد، تحلیل و کدگذاری داده‌ها و در نهایت ترکیب و سنتز یافته‌ها

23. Halfon
24. Lowe & Moxey
25. Fütterer et al.
26. Wright

را پوشش داد. منطق حاکم بر این فرایند هفت‌گانه و پیوستگی گام‌های اجرایی آن تا رسیدن به برونداد نهایی به‌طور کامل در شکل ۱ ترسیم شده است.

شکل ۱. مراحل پژوهش مرور نظام‌مند بر اساس مدل هفت مرحله ای رایت و همکاران (۲۰۰۷).

Figure 1. Stages of the systematic review research based on Wright et al.'s seven-step model (2007).

در همین راستا و به‌منظور تدوین نقشه‌ای شفاف، تکرارپذیر و عاری از سوگیری در فرایند شناسایی، غربالگری و تحلیل مطالعات، ابتدا پروتکل جامع پژوهش پیش از ورود به مراحل جست‌وجو تدوین گردید. تعیین دقیق معیارهای ورود[۲۶] و خروج[۲۷] یکی از ارکان بنیادین روش مرور نظام‌مند است که امکان تحدید هدفمند قلمرو پژوهش و پالایش داده‌های مرتبط با پرسش‌های اصلی را فراهم

27. Inclusion Criteria
28. Exclusion Criteria

می‌آورد. با توجه به حساسیت‌های متدولوژیک و لزوم استناد به شواهد دست‌اول، تمرکز اولیه این پژوهش بر مقالات اصیل پژوهشیِ منتشرشده در نشریات معتبر دانشگاهی قرار گرفت تا از طی‌شدن سازوکار دقیق داوری همتا[۲۸] و اعتبار روش‌شناختی یافته‌ها اطمینان حاصل شود. بر این اساس، کلیه مراحل پیاده‌سازی این ملاک‌ها، از غربالگری اولیه‌ی عنوان و چکیده تا ارزیابی موشکافانه‌ی متن کامل، با استناد به چارچوب بیانیه استاندارد پریزما[۲۹] به اجرا درآمد که ابعاد هفت‌گانه و تفصیلی این معیارها در جدول ۱ تبیین شده است.

جدول ۱. معیارهای ورود و خروج مطالعات در مرور نظام‌مند.

Table 1. Inclusion and Exclusion Criteria for Studies in the Systematic Review.

ردیف Row	حوزه Domain / Area	ورود Inclusion	خروج Exclusion
1	نوع مطالعه Study Type	مقالات علمی-پژوهشی اصیل Original Research Articles	کتب، پایان‌نامه‌ها، مقالات همایشی، یادداشت‌های سردبیر Books, Theses/Dissertations, Conference Papers, Editorial Notes
2	بازه زمانی Time Span	تا ۲۰۲۵ میلادی و ۱۳۹۰ تا ۱۴۰۴ ۲۰۱۱ شمسی 2011 to 2025 (AD) and 1390 to 1404 (SH)	مطالعات قبل از ۲۰۱۱ و قبل از ۱۳۹۰ Studies Prior to 2011 and Prior to 1390
3	جامعه هدف Target Population	اساتید و اعضای هیئت علمی در آموزش عالی Professors and Faculty Members in Higher Education	معلمان و مربیان مقاطع ابتدایی و متوسطه Primary and Secondary School Teachers and Instructors
4	محتوا Content	کیفیت تدریس، ملاک‌ها و نشانگرهای کیفیت تدریس Teaching Quality, Teaching Quality Criteria and Indicators	یادگیری ترکیبی، آموزش مجازی صرف، مدیریت آموزشی عمومی Blended Learning, Exclusively Virtual/Online Education, General Educational Administration
5	زبان Language	انگلیسی و فارسی English and Persian	سایر زبان‌ها Other Languages
6	دسترسی Access	دسترسی کامل به متن Full-Text Access	مقالات با چکیده تنها یا فاقد دسترسی Abstract-Only Articles or Inaccessible Papers
7	کیفیت Quality	ساختار علمی و متدولوژی مشخص Sound Scientific Framework and Explicit Methodology	مقالات فاقد اعتبار علمی یا دارای نقص در گزارش یافته‌ها Articles Lacking Scientific Rigor or Deficient in Reporting Findings

بر این اساس و به‌منظور دستیابی به حداکثر جامعیت و کاهش سوگیری‌های ناشی از گزینش محدود شواهد، فرایند جست‌وجوی نظام‌مند در دو سطح ملی و بین‌المللی طراحی و اجرا گردید. در سطح منابع داخلی، پایگاه‌های استنادی و اطلاعات علمی معتبر شامل مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی ، پایگاه مجلات تخصصی نور و بانک اطلاعات نشریات کشور مورد پایش قرار گرفتند. هم‌زمان در بعد فراملی، دو پایگاه جامع اسکوپوس و گوگول‌اسکالر به‌دلیل پوشش گسترده ادبیات حوزه پداگوژی و آموزش عالی مبنای بازیابی

29. Peer-Review
29. PRISMA

اطلاعات قرار گرفتند. محدوده زمانی جست‌وجو برای پوشش تحولات متأخر در مفهوم‌پردازی تدریس دانشگاهی، بازه سال‌های ۲۰۱۴ تا ۲۰۲۵ میلادی (منطبق بر ۱۳۹۰ تا ۱۴۰۴ هجری شمسی) در نظر گرفته شد.

به‌منظور پوشش دقیق حوزه‌های معنایی مرتبط با کیفیت تدریس و پرهیز از ریزش مقالات کلیدی، استراتژی جست‌وجو بر پایه کلیدواژه‌های تخصصی در دو زبان فارسی و انگلیسی شکل گرفت. این واژگان با به‌کارگیری عملگرهای منطقی بولی (مانند AND و OR) و عبارات درون‌گیومه ساختاریافته شدند تا هم‌نشینی دقیق واژگان در عنوان، چکیده و کلیدواژه‌ها تضمین شود (جدول ۲).

جدول ۲. کلیدواژه‌های جست‌وجو شده در پایگاه داده‌ها.

Table 2. Keywords Searched in the Databases.

فارسی Persian	انگلیسی English
«تدریس با کیفیت در دانشگاه»، «تدریس اثربخش در آموزش عالی»، «تدریس اثربخش در دانشگاه»، «کیفیت» + «تدریس» + «دانشگاه»، «کیفیت» + «تدریس» + «آموزش عالی» ، «تدریس اثربخش» + «آموزش عالی» ، «تدریس با کیفیت در دانشگاه» ، «تدریس اثربخش در دانشگاه» “Quality teaching in university”, “effective teaching in higher education”, “effective teaching in university”, “quality” + “teaching” + “university”, “quality” + “teaching” + “higher education”, “effective teaching” + “higher education”, “quality teaching in university”, “effective teaching in university”	''effective teaching criteria in higher education'', ''effective teaching criteria" AND "higher education", ''effective teaching index in higher education", ''effective teaching index" AND "higher education", ''effective teaching factor in higher education", ''effective teaching factor" AND "higher education", ''qualified teaching factors in higher education", ''qualified teaching criteria in higher education'' «معیارهای تدریس اثربخش در آموزش عالی»، «معیارهای تدریس اثربخش» و «آموزش عالی»، «شاخص تدریس اثربخش در آموزش عالی»، «شاخص تدریس اثربخش» و «آموزش عالی»، «عامل تدریس اثربخش در آموزش عالی»، «عامل تدریس اثربخش» و «آموزش عالی»، «عوامل تدریس باکیفیت در آموزش عالی»، «معیارهای تدریس باکیفیت در آموزش عالی»

نمونه ای از استراتژی جست و جو در گام سوم:

Example of a search strategy in Step 3:

(''effective teaching criteria in higher education'' OR ''effective teaching criteria "AND" higher education" OR ''effective teaching index in higher education" OR ''effective teaching index "AND" higher education" OR ''effective teaching factor in higher education" OR ''effective teaching factor "AND" higher education" OR ''qualified teaching factors in higher education'' OR ''qualified teaching criteria in higher education'').

«معیارهای تدریس اثربخش در آموزش عالی» یا («معیارهای تدریس اثربخش» و «آموزش عالی») یا «شاخص تدریس اثربخش در آموزش عالی» یا («شاخص تدریس اثربخش» و «آموزش عالی») یا «عامل تدریس اثربخش در آموزش عالی» یا («عامل تدریس اثربخش» و «آموزش عالی») یا «عوامل تدریس باکیفیت در آموزش عالی» یا «معیارهای تدریس باکیفیت در آموزش عالی».

منابع بازیابی‌شده از پایگاه‌های اطلاعاتی، به‌منظور دستیابی به مطالعات کاملاً مرتبط و معتبر، فرایند ارزیابی و پالایش چندمرحله‌ای را با تکیه بر معیارهای از پیش‌تعیین‌شده‌ی ورود و خروج پشت سر گذاشتند. این سازوکار غربالگری به‌صورت گام‌به‌گام و طی سه مرحله‌ی متوالی شامل بررسی عنوان، ارزیابی چکیدهو نهایتاً تحلیل موشکافانه‌ی متن کامل به اجرا درآمد تا از ورود داده‌های ناهمگون یا فاقد استانداردهای روش‌شناختی جلوگیری شود.

در مجموعِ مراحل اولیه‌ی جست‌وجو، تعداد ۲۴۸۲ منبع پژوهشی شناسایی و گردآوری گردید. پس از حذف موارد تکراری و هم‌پوشان میان پایگاه‌های داده، غربالگری اولیه بر پایه عنوان و چکیده صورت پذیرفت و متون متناسب جهت بررسی تفصیلی گزینش شدند. در مرحله نهایی، با مطابقت‌دادن محتوای کامل مقالات با پروتکل ورود و خروج، ۳۱ مطالعه اصیل پژوهشی که واجد بالاترین سطح هم‌پوشانی

موضوعی، غنای مفهومی و دقت متدولوژیک بودند، به‌عنوان پیکره شواهد تجربی برای تحلیل نهایی برگزیده شدند. جریان کامل این فرایند از گام شناسایی تا ورود نهایی مطالعات بر اساس دستورالعمل استاندارد پریزما در شکل ۲ ترسیم شده است.

علاوه بر این، به‌منظور فراهم‌آوردن شفافیت متدولوژیک و امکان ارزیابی انتقادی، شناسنامه تفصیلی این ۳۱ مقاله منتخب شامل عنوان پژوهش، نام نویسنده (یا نویسندگان)، سال انتشار و یافته‌های کلیدیِ مرتبط با ابعاد کیفیت تدریس در جدول شماره ۳ گزارش شده است.

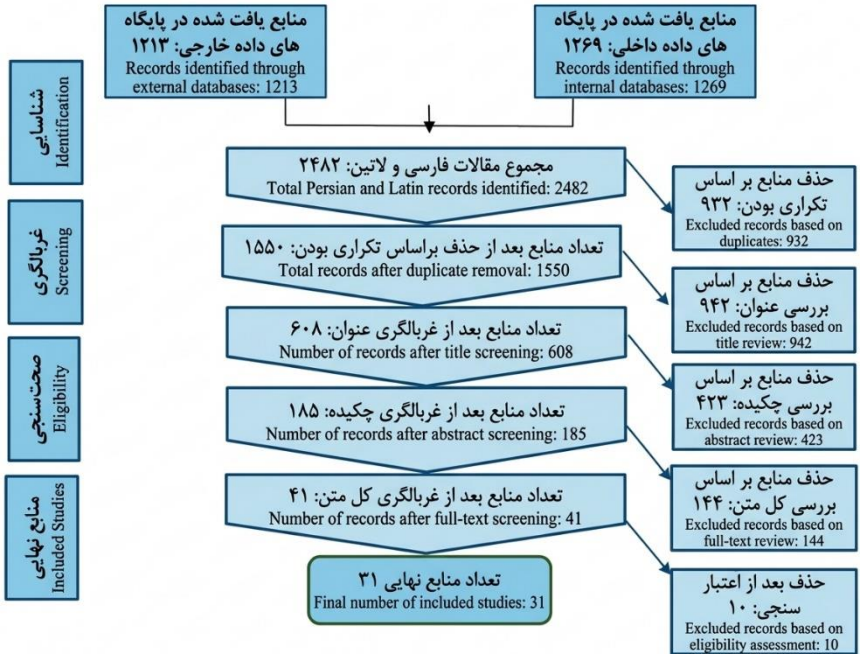

شکل ۲. فرایند انتخاب و بررسی منابع.
Figure 2. The resource selection and review process.

بر اساس فرایند غربالگری و معیارهای ورود و خروج، در نهایت ۳۱ مقاله پژوهشی شامل ۱۹ مطالعه داخلی (منتشرشده بین سال‌های ۱۳۹۱ تا ۱۴۰۴) و ۱۲ مطالعه بین‌المللی (منتشرشده بین سال‌های ۲۰۱۴ تا ۲۰۲۴) وارد مرحله تحلیل نهایی شدند. توزیع زمانی مطالعات نشان‌دهنده توجه روزافزون به حوزه کیفیت تدریس در آموزش عالی طی سال‌های اخیر است، به‌طوری که عمده این پژوهش‌ها از سال ۲۰۱۸ به بعد به نگارش درآمده‌اند. اطلاعات تفصیلی مربوط به کدگذاری منابع، مشخصات کتاب‌شناختی نویسندگان، سال انتشار و یافته‌های تفصیلی هر یک از پژوهش‌های منتخب در پیوست شماره ۱ (جدول ۳) گزارش شده است.

بررسی و تلفیق یافته‌های منابع نشان داد که عوامل مؤثر بر کیفیت تدریس در آموزش عالی در چند محور بنیادین تبلور یافته‌اند. بخش عمده‌ای از یافته‌ها بر شایستگی‌های فردی، تخصصی، مهارت‌های ارتباطی و اخلاق حرفه‌ای اساتید و نقش خودکارآمدی آنان تمرکز دارد. در کنار ویژگی‌های مدرس، ابعاد پداگوژیکی نظیر اتخاذ روش‌های تدریس فعال و مسئله‌محور، پیوند دانش نظری با فعالیت‌های عملی، تعامل پویا و درگیر ساختن مشارکتی دانشجویان در تمام مراحل یادگیری و ارزشیابی از اهمیت بالایی برخوردار بوده‌اند. همچنین،

عواملی چون مدیریت کلاس، وضوح اهداف و انتظارات آموزشی، ارزشیابی منصفانه، ادغام فناوری‌های نوین و شرایط محیطی و پشتیبانی دانشگاهی از دیگر مؤلفه‌های پربسامدی بودند که شالوده شواهد تجربی این مرور نظام‌مند را تشکیل داده‌اند.

در مرحله تحلیل و ترکیب داده‌ها، عوامل، ملاک‌ها و نشانگرهای مرتبط با کیفیت تدریس در آموزش عالی از طریق تحلیل محتوای کیفی و فرایند کدگذاری باز استخراج و مقوله‌بندی گردیدند. سپس با حذف مفاهیم تکراری و بر پایه قرابت معنایی کدهای باز، ساختاری طبقه‌بندی‌شده و شبکه‌ای منسجم از مفاهیم شکل گرفت که سنتز نهایی آن در بخش یافته‌ها گزارش شده است. افزون بر ارزیابی روش‌شناختی مقالات در جریان غربالگری، جهت اطمینان از پایایی فرایند تحلیل محتوا از روش توافق میان‌کدگذاران بهره گرفته شد؛ به‌طوری‌که بازبینی کدهای استخراج‌شده توسط ارزیاب همتا، ضریب توافقی بالاتر از ۸/. را نشان داد که بیانگر پایایی و اعتبار مطلوب فرایند تحلیل است.

یافته‌ها

در این بخش، یافته‌های حاصل از مرور نظام‌مند ۳۱ مقاله منتخب ارائه می‌شود. پس از تحلیل محتوای کیفی منابع، در مجموع ۳ عامل اصلی، ۱۲ ملاک و ۶۱ نشانگر مرتبط با کیفیت تدریس در آموزش عالی شناسایی شد. جزئیات کامل و تفکیکی عوامل، ملاک‌ها و نشانگرها به همراه کدهای استنادی منابع در جدول ۴ (پیوست شماره ۲) مقاله گزارش شده است.

سنتز یافته‌ها نشان می‌دهد که ساختار کیفیت تدریس در آموزش عالی حول سه محور بنیادین «استاد»، «دانشگاه» و «دانشجو» شکل گرفته است. عامل استاد به‌عنوان محوری‌ترین بعد، چهار ملاک عمده را شامل می‌شود؛ ملاک صلاحیت‌ها و ویژگی‌های فردی و حرفه‌ای ناظر بر آمادگی‌های پیش از تدریس، طراحی طرح درس پویا، تسلط علمی و به‌روز بودن، اشتیاق آموزشی، تناسب محتوا با نیازهای بازار کار و تبیین شفاف انتظارات است. ملاک مهارت‌های حرفه‌ای در حین تدریس، نشانگرهایی چون به‌کارگیری روش‌های تدریس نوین و مسئله‌محور، تلفیق فناوری، انسجام در ارائه، ایجاد جو کلاسی انگیزاننده، فن بیان شیوا، سنجش مستمر، مدیریت زمان، پیوند آموزش با پژوهش، پرورش تفکر انتقادی و توجه به تفاوت‌های فردی را در بر می‌گیرد. همچنین ملاک مهارت‌های ارتباطی و اخلاقی استاد بر تعامل محترمانه، امیدبخشی، مسئولیت‌پذیری، انعطاف‌پذیری، عدالت آموزشی و در دسترس بودن تأکید داشته و ملاک صلاحیت‌های تخصصی و فردی با نشانگرهایی نظیر عمق دانش تخصصی، تجارب آموزشی و پژوهشی، توسعه حرفه‌ای مستمر و مرتبه علمی صورت‌بندی شده است.

دومین محور، عامل دانشگاه به‌عنوان بستر نهادی و پشتیبان فرایند یاددهی-یادگیری است که در قالب سه ملاک ساختاریافته است؛ ملاک تسهیلات و امکانات آموزشی و فیزیکی شامل تجهیزات فناورانه نوین، فضای فیزیکی استاندارد و آرام، و دسترسی به منابع و پایگاه‌های علمی است. ملاک ساختار سازمانی و مدیریتی بر مدیریت کارآمد، حاکم بودن فرهنگ احترام و عدالت سازمانی، و استقرار نظام پاداش و انگیزه‌بخشی دلالت دارد؛ و ملاک کیفیت برنامه درسی و سنجش، شاخص‌هایی همچون انعطاف‌پذیری برنامه‌های درسی

متناسب با جامعه، استقرار نظام سنجش جامع و مستمر، و رعایت استانداردهای کیفی در برنامه‌ریزی درسی را پوشش می‌دهد. در نهایت، عامل دانشجو به‌عنوان رکن یادگیرنده در قالب دو ملاک تبیین گردیده است؛ ملاک توانمندی‌های زمینه‌ای با نشانگرهای بهره هوشی و استعداد، پیش‌زمینه تحصیلی مناسب و انگیزه یادگیری مشخص می‌شود، و ملاک توانمندی‌های علمی و رفتاری، مؤلفه‌هایی چون مشارکت پویای کلاسی، احساس مسئولیت در مطالعه و فرایند یادگیری، و رعایت احترام و ضوابط آموزشی را بازنمایی می‌کند.

جهت تعیین میزان اهمیت و تمرکز مطالعات بر هر یک از ابعاد کیفیت تدریس، فراوانی تکرار هر ملاک در ۳۱ مقاله منتخب شمارش شد. نتایج این تحلیل در شکل ۳ ارائه شده است.

نتایج تحلیل فراوانی (شکل ۳) نشان می‌دهد که توزیع توجه پژوهش‌ها به ابعاد کیفیت تدریس متوازن نبوده است. عامل استاد با اختصاص بیشترین سهم، محوری‌ترین عنصر تلقی می‌شود؛ به‌طوری‌که مهارت‌های حرفه‌ای در حین تدریس (۲۴ مقاله) به‌عنوان مهم‌ترین بعد عملیاتی شامل به‌کارگیری روش‌های نوین و بازخورد سازنده، در کنار صلاحیت‌های تخصصی (۱۹ مقاله) و مهارت‌های ارتباطی و اخلاقی (۱۸ مقاله) بیشترین تأکید را در ادبیات داشته‌اند. این امر نشان می‌دهد که تسلط علمی استاد باید حتماً با مهارت‌های عملی و تعهد انسانی همراه باشد. پس از آن، عامل دانشگاه به‌عنوان بستر سازمانی دومین بعد پراهمیت است. در این عامل، تأکید بیشتر بر سیاست‌ها و حمایت‌های سازمانی (۱۸ مقاله) نسبت به تسهیلات فیزیکی و فناورانه (۱۱ مقاله) نشان می‌دهد که نقش تسهیل‌گری و سیاست‌گذاری دانشگاه بسیار حیاتی‌تر از صرفِ فراهم کردن امکانات است. در نهایت، عامل دانشجو علی‌رغم اهمیت آن، کمترین میزان توجه را دریافت کرده و پژوهش‌ها عمدتاً بر نقش و مسئولیت‌های رفتاری (۱۱ مقاله) نظیر مشارکت کلاسی متمرکز بوده‌اند تا ویژگی‌های انگیزشی (۸ مقاله). این تقلیل‌گرایی، ضرورت تغییر نگاه به دانشجو به‌عنوان یک شریک فعال در تحقیقات آتی را برجسته می‌سازد.

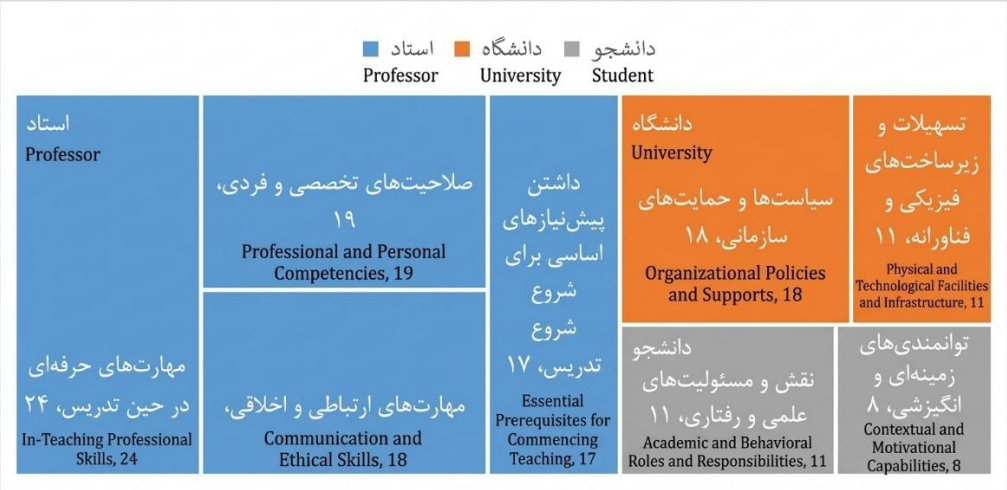

شکل ۳. تحلیل فراوانی عوامل و ملاک‌های مرتبط با کیفیت تدریس.

Figure 3. Frequency analysis of factors and criteria associated with teaching quality.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف این پژوهش، شناسایی جامع عوامل، ملاک‌ها و نشانگرهای مرتبط با کیفیت تدریس در آموزش عالی از طریق سنتز نظام‌مند ادبیات پژوهشی بود. تحلیل یافته‌ها نشان داد که کیفیت تدریس پدیده‌ای چندبعدی و شبکه‌ای است که از هم‌افزایی سه رکن استاد،

دانشگاه و دانشجو شکل می‌گیرد؛ این در حالی است که ادبیات سنتی موجود عمدتاً تحت سیطره پارادایم استادمحور قرار داشته است. در تبیین بعد اول، یافته‌های پژوهش حاضر همسو با دیدگاه تالیپ و همکاران[۳۰] (۲۰۲۲) و لایی (۲۰۱۹) تأیید می‌کند که کیفیت تدریس سازه‌ای کاملاً عملکردی و شایستگی‌محور است. با این حال، تحلیل تطبیقی پیشینه‌ها حاکی از یک شکاف رویکردی معنادار است؛ به‌گونه‌ای که مطالعات داخلی غالباً از منظر نظریه‌های فرهنگی و اخلاقی بر فضایل انسانی، منش و تعهد حرفه‌ای استاد تمرکز دارند، در حالی که مطالعات بین‌المللی با ابتنا بر نظریه‌های سازنده‌گرایی، محیط‌های یادگیری فعال و مهارت‌های تسهیل‌گری را ملاک قرار می‌دهند. افزون بر این، همگام با تحولات فناورانه معاصر و ورود مدل‌های زبانی بزرگ و هوش مصنوعی مولد، الزامات شایستگی پداگوژیک استاد دستخوش تحولی بنیادین شده است (بوزکورت و شارما[۳۱]، ۲۰۲۳؛ ظفری‌پور و مدنی، ۲۰۲۵؛ کرامپتون و برک[۳۲]، ۲۰۲۳). این یافته‌ها در چارچوب دانش پداگوژیک، فناورانه و محتوایی تبیین‌پذیر است؛ بدین معنا که کیفیت تدریس در عصر حاضر، ادغام هوشمندانه سواد هوش مصنوعی با روش‌های فعال تدریس را به ضرورتی اجتناب‌ناپذیر بدل ساخته است.

در تحلیل بعد دوم یعنی عامل دانشگاه، یافته‌های این پژوهش آشکار می‌سازد که تدریس رویدادی مجزا نبوده و بر اساس نظریه بوم‌شناختی، در بستر زیست‌بوم نهادی تحقق می‌یابد. هم‌راستا با نظریه حمایت سازمانی (پاریش، ۲۰۱۶)، نقش نهاد دانشگاه از یک تأمین‌کننده صرف امکانات و فضاهای فیزیکی، به یک عامل شتاب‌دهنده و توانمندساز ارتقا یافته است که با فراهم‌آوری زیرساخت‌های نوین، تسهیلات فناورانه و متناسب‌سازی آیین‌نامه‌های ارتقا می‌تواند انگیزش اعضای هیئت علمی را جهت تمرکز بر کیفیت آموزش تقویت کند.

برجسته‌ترین دستاورد تحلیلی و نقطه تمایز مدل حاضر نسبت به پژوهش‌های پیشین، بازتعریف جایگاه «دانشجو» است. ادبیات کلاسیک با اتخاذ رویکردی تقلیل‌گرایانه، دانشجو را عنصری انفعالی و صِرفاً دریافت‌کننده آموزش تلقی کرده است؛ نقصی که در پژوهش حاضر به عنوان خلأ بنیادین نظام‌های سنتی ارزیابی تدریس برجسته شد. نتایج مرور حاضر با تأکید بر چرخش پارادایمی به سمت رویکرد دانشجو به عنوان شریک و هم‌آفرینی ارزش در یادگیری، مؤید دیدگاه‌های کوک-ساتر[۳۳] (۲۰۲۲) و ماتیوز و همکاران[۳۴] (۲۰۱۸) است. همسو با جدیدترین دستاوردهای علمی (زارندی و همکاران، ۲۰۲۴؛ لو و موکسی، ۲۰۲۴) عاملیت، مداخله و بازخورد مستمر دانشجو در فرایند طراحی و ارزشیابی، پیش‌شرط بنیادین اثربخشی تدریس محسوب می‌شود. در مجموع، بحث پیرامون یافته‌ها نشان می‌دهد که کیفیت تدریس حاصل برهم‌کنش دیالکتیکی استاد، دانشگاه و دانشجو است و هرگونه سیاست‌گذاری تک‌بعدی و غفلت از این پیوند اکوسیستمی، کارآمدی نظام آموزش عالی را محدود خواهد ساخت.

پژوهش حاضر با مرور نظام‌مند ۳۱ مطالعه منتخب، به شناسایی و شبکه‌سازی ۶۱ نشانگر در قالب ۱۲ ملاک و ۳ عامل کلیدی شامل استاد، دانشگاه و دانشجو دست یافت و پاسخی جامع به چگونگی تبیین ابعاد کیفیت تدریس در آموزش عالی ارائه داد. نوآوری بنیادین

31. Talip et al
32. Bozkurt & Sharma
33. Crompton & Burke
34. Cook-Sather
35. Matthews et al.

این مطالعه در مقایسه با پیشینه‌ها، گذار از رویکردهای تک‌بعدی و استادمحور به سوی یک الگوی اکوسیستمی، چندوجهی و کل‌نگر است که کیفیت تدریس را برآیند هم‌افزایی همزمان شایستگی‌های پداگوژیک-فناورانه اساتید، حمایت‌های ساختاری و زیرساختی دانشگاه، و عاملیت فعالانه دانشجویان می‌داند.

بر مبنای این چارچوب مفهومی، دلالت‌های کاربردی مهمی برای سیاست‌گذاران و مجریان آموزش عالی حاصل می‌شود. در بعد سیاستی و مدیریتی، بازنگری بنیادین در آیین‌نامه‌های ارتقای اعضای هیئت علمی با هدف وزن‌دهی عادلانه به کیفیت تدریس در برابر پژوهش، توسعه مراکز توانمندسازی اعضای هیئت علمی با محوریت کاربست پداگوژیک فناوری‌های نوین، و تقویت پیوند دانشگاه با صنعت ضرورتی اساسی دارد. در بعد پداگوژیک، از مدرسان دانشگاهی انتظار می‌رود به سمت طراحی محیط‌های یادگیری فعال نظیر کلاس معکوس و یادگیری مسئله‌محور، خودارزیابی مداوم، و شفاف‌سازی اهداف در طرح درس حرکت کنند؛ ضمن آنکه ایجاد سازوکارهای رسمی و نهادی مانند کمیته‌های مشورتی برای جلب مشارکت واقعی دانشجویان در نظارت بر کیفیت برنامه‌های درسی باید در دستور کار قرار گیرد.

با وجود دستاوردهای نظری و کاربردی، این پژوهش با محدودیت‌هایی مواجه بوده است؛ از جمله تحدید جستجو به متون علمی معتبر زبان‌های فارسی و انگلیسی که سبب چشم‌پوشی از تجارب مکتوب به سایر زبان‌ها یا گزارش‌های سازمانی گردیده است، احتمال سوگیری انتشار به دلیل تمایل کمتر نشریات به چاپ یافته‌های منفی یا غیرمعنادار پیرامون ارزیابی تدریس، و نیز ماهیت تفسیری نهفته در فرایند کدگذاری و تحلیل تماتیک کیفی. با تکیه بر یافته‌ها و محدودیت‌های مذکور، پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی، مدل مفهومی مستخرج (شامل ۳ عامل، ۱۲ ملاک و ۶۱ نشانگر) با استفاده از روش‌های کمی و مدل‌سازی معادلات ساختاری[۳۵] در بافت‌های دانشگاهی متنوع اعتبارسنجی تجربی شود. همچنین، انجام پژوهش‌های کیفی پدیدارشناسانه پیرامون راهکارهای عملیاتی‌سازی عاملیت و هم‌آفرینی دانشجو و اجرای مطالعات تطبیقی میان‌رشته‌ای به‌منظور بررسی تفاوت‌های بافتاری و رشته‌محور در بازنمایی نشانگرهای تدریس، افق‌های پژوهشی نوینی را پیش روی محققان قرار خواهد داد.

36. SEM

پیوست ۱: مشخصات مقالات منتخب

جدول ۳. مشخصات مقالات منتخب.

Table 3. Characteristics of the Selected Articles.

کد منبع Source Code	نویسنده Author	سال Year	یافته کلی مقاله Overall Findings
1	اسکندری‌پور و همکاران Eskandaripour et al.	۱۳۹۸ 2019	مدرسان، دانشجویان و محیط آموزشی. Instructors, students, and the learning environment.
2	غنجی و همکاران Ghonji et al.	۱۳۹۲ 2013	تدوین و برنامه‌ریزی، هماهنگی، تخصص محوری، ارتباطات کاری، ارزشیابی و سیستم پاداش. Formulation and planning, coordination, specialization focus, professional communication, evaluation, and reward system.
3	ابیلی و همکاران Abili et al.	۱۳۹۹ 2020	شایستگی‌های حرفه‌ای، تخصصی، اجتماعی-ارتباطی، اخلاقی، علاقه‌مندی به تدریس و ویژگی‌های شخصیتی. Professional, specialized, social-communicative, and ethical competencies, interest in teaching, and personality traits.
4	کیذوری و همکاران Keyzouri et al.	۱۳۹۸ 2019	مهارت‌های بین فردی و ارتباطی اساتید. Interpersonal and communication skills of professors.
5	مکوندی Makvandi	۱۳۹۹ 2020	ویژگی‌های فردی و حرفه‌ای اساتید، مدیریت کلاس درس، برنامه‌ریزی درسی، فضای فیزیکی، ارزشیابی آموزشی توسط اساتید، دانشگاه. Individual and professional characteristics of professors, classroom management, curriculum planning, physical space, educational evaluation by professors, and the university.
6	غنچی و همکاران Ghonji et al.	۱۳۹۱ 2012	طرح درس، مهارت‌های تدریس، مهارت‌های ارتباطی، مهارت تخصص در محتوای درس و ویژگی‌های فردی حرفه‌ای. Lesson planning, teaching skills, communication skills, subject-matter expertise, and individual-professional characteristics.
7	آتش‌روز و همکاران Atashrooz et al.	۱۳۹۷ 2018	مهارت تدریس، مهارت شخصی و ارتباطی و برنامه‌ریزی. Teaching skills, personal and communication skills, and planning.
8	عبدالمالکی و همکاران Abdolmaleki et al.	۱۳۹۵ 2016	ویژگی‌های علمی، مهارت‌های تدریس، مدیریت کلاس، ویژگی‌های اخلاقی، انگیزش و ارزشیابی. Scientific qualifications, teaching skills, classroom management, ethical attributes, motivation, and evaluation.
9	الهیاری و همکاران Allahyari et al.	۱۴۰۱ 2022	توانمندی علمی-پژوهشی استاد، ویژگی‌های حرفه‌ای استاد، مهارت‌های فردی-آموزشی، راهبردهای مربوط به استاد، آموزش و دانشگاه. Scholarly-research capability of the professor, professional characteristics, personal-pedagogical skills, and professor-, teaching-, and university-related strategies.
10	عابدینی بلترک و همکاران Abedini Baltork et al.	۱۳۹۹ 2020	تسلط بر موضوع، بیان انتظارات آموزشی روشن، رهبری کلاس و مشارکت فعال دانشجو در فرایند تدریس. Subject mastery, articulating clear instructional expectations, classroom leadership, and active student participation in the teaching process.
11	محمدشفیع و همکاران Mohammadshafie et al.	۱۳۹۹ 2020	راهکارهای مؤثر بر کیفیت تدریس: استفاده از روش‌های تدریس مبتنی بر فعالیت تجربی، کاربست دانش نظری در عمل، تدریس در محیط واقعی کار، استفاده از آموزش مبتنی بر کار گروهی، استفاده از تکنسین‌های کارگاهی خبره و تعاملی بودن ارتباط استادکاران با دانشجویان. Strategies impacting teaching quality: utilizing experiential activity-based teaching methods, applying theoretical knowledge into practice, teaching in authentic work environments, teamwork-based instruction, employing expert workshop technicians, and interactive relations between workshop instructors and students.
12	طاهری و همکاران Taheri et al.	۱۴۰۱ 2022	مهارت‌های فنی، عمومی و حرفه‌ای استاد. Technical, general, and professional skills of the professor.

13	زمانی Zamani	۱۳۹۶ 2017	روش تدریس استاد، سازماندهی محتوا، امکانات و تجهیزات دانشکده، وضعیت دانشجو، صلاحیت حرفه‌ای استاد، تکنولوژی‌های نوین. Teaching methods, content organization, faculty facilities and equipment, student status, professional competence of the professor, and emerging technologies.
14	عظیمی‌فر و همکاران Azimifar et al.	۱۳۹۷ 2018	اهداف و رسالت‌های دانشکده، کیفیت برنامه درسی، فضا و امکانات، فرایند تدریس، ارزشیابی، مهارت‌های رفتاری استاد، مهارت‌های حرفه‌ای استاد، دانشجویان، کاربرد استانداردهای آموزشی، تأثیرگذاری روش‌های تدریس. Faculty goals and missions, curriculum quality, physical space and facilities, instructional process, evaluation, behavioral skills of professors, professional skills of professors, students, application of educational standards, and effectiveness of teaching methods.
15	غلامی و اسدی Gholami & Asadi	۱۳۹۲ 2013	مهارت‌های ارتباطی، ویژگی‌های استاد و دانشجو، مهارت‌های آموزشی، عوامل زمینه‌ای. Communication skills, instructor and student characteristics, instructional skills, and contextual factors.
16	رحمانیان کوشکی و همکاران Rahmanian Koushkaki et al.	۱۳۹۸ 2019	به کارگیری مناسب مؤلفه‌های روش‌های تدریس. Appropriate application of the components of instructional methods.
17	ترک‌زاده و کشاورزی Torkzadeh & Keshavarzi	۱۳۹۹ 2020	ویژگی‌های شناختی-رفتاری اساتید، پیش آمادگی‌ها و توانمندی‌های دانشجویان، کیفیت طراحی و اجرای تدریس، دستاوردهای تدریس و محیط آموزشی. Cognitive-behavioral characteristics of professors, students' readiness and capabilities, quality of instructional design and execution, teaching outcomes, and educational environment.
18	حسین‌زاده‌بافرانی و اکبری Hosseinzadeh Bafrani & Akbari	۱۴۰۴ 2025	شناسایی عوامل مؤثر بر ارتقاء و حفظ کیفیت تدریس استادان در دانشگاه‌ها. Identifying factors contributing to enhancing and sustaining teaching quality among university faculty.
19	طالبیان شریف و همکاران Talebian Sharif et al.	۱۴۰۱ 2022	شناسایی ماهیت پیوند آموزش و پژوهش و عوامل پیش‌برنده و بازدارنده این رابطه از دیدگاه اعضای هیئت علمی. Identifying the nature of teaching-research nexus and driving and inhibiting factors of this relationship from faculty members' perspectives.
20	بیگز و همکاران Biggs et al.	2022	برنامه درسی متناسب با نیازهای شغلی دانشجو، تمرکز بر دانشجو محوری در فرایند تدریس، تدریس مبتنی بر مسئله آفرینی، ادغام فناوری و تدریس، توجه به خلق علم، مسئولیت‌پذیری دانشجو و بازخورد مداوم استاد. Curriculum tailored to students' career needs, learner-centered instruction, problem-posing teaching, technology integration, knowledge creation, student accountability, and continuous instructor feedback.
21	انتویسل *Entwistle*	2017	تدریس متناسب با نیازها و شرایط، درگیر ساختن دانشجو با ایده‌ها، دانش تخصصی و به روز استاد، بسترسازی مناسب برای آموزش. Teaching adapted to needs and contexts, engaging students with ideas, current specialized knowledge of the instructor, and providing supportive educational conditions.
22	سوئینیکی *Svinicki*	2014	تدریس مبتنی بر مسئله آفرینی، ارزیابی منصفانه، توجه استاد به بازخورد دانشجو و همتایان، توجه استاد به توسعه حرفه‌ای خود، مهارت‌های ارتباطی استاد. Problem-posing teaching, fair assessment, openness to student and peer feedback, commitment to continuous professional development, and interpersonal communication skills.
23	لای و پنگ *Lai & Peng*	2020	مهارت‌های ارتباطی استاد، مهارت‌های حرفه‌ای تدریس، ارتباط بین دانش نظری و عملی، تدریس متناسب با نیازها و روش تدریس دانشجومحور. Instructor communication skills, professional teaching competencies, bridging theoretical and practical knowledge, needs-adapted instruction, and student-centered pedagogy.
24	تالیپ و همکاران *Talip et al.*	2022	تدریس عمل گرایانه، حمایت و پشتیبانی از دانشجو و مدیریت کلاس. Pragmatic/hands-on teaching, learner support, and effective classroom management.

25	پریش *Parrish*	2016	برنامه درسی، محتوای آموزشی، حمایت و پشتیبانی از دانشجو و ارزیابی مؤثر. Curriculum, instructional content, student support, and effective assessment.
26	گاشپار و مابیچ *Gašpar & Mabić*	2015	مهم‌ترین عامل در ارتقای کیفیت تدریس: مشارکت دادن دانشجو از شروع فرایند برنامه‌ریزی تا ارزیابی پایانی. Key factor in enhancing teaching quality: engaging students from the initial planning stage to the final evaluation.
27	دیبوفسکی و همکاران *Dybowski et al.*	2017	خودکارآمدی استاد، توجه به انگیزه و شایستگی‌های دانشجو. Faculty self-efficacy, consideration of students' motivation and competencies.
28	تادسه و همکاران *Tadesse et al.*	2018	استاد، دانشجو و محیط آموزشی. Instructor, student, and learning environment.
29	حامیتی و همکاران *Hamiti et al.*	2015	ادغام فناوری و تدریس. Integration of technology and instruction.
30	هروسکا *Hruska*	2018	ارزیابی کارایی تجهیزات دانشکده. Evaluating the efficiency of faculty/departmental facilities and equipment.
31	ایدویاگا موندراگون و همکاران *Idoiaga Mondragon et al.*	2024	شناسایی متداول‌ترین روش‌های تدریس فعال و دلایل استفاده (مانند مزایا برای دانشجو و تدریس) یا عدم استفاده از آنها (مانند کمبود آموزش و زمان). Identifying the most common active teaching methods and reasons for their adoption (e.g., benefits for students and teaching) or non-adoption (e.g., lack of training and time).

پیوست ۲: عوامل، ملاک‌ها و نشانگرهای مرتبط با کیفیت تدریس در آموزش عالی

جدول ۴. عوامل، ملاک‌ها و نشانگرهای مرتبط با کیفیت تدریس در آموزش عالی.

Table 4. Factors, Criteria, and Indicators Associated with Teaching Quality in Higher Education.

عوامل **Factors**	ملاک‌ها **Criteria**	نشانگرها **Indicators**	کد منبع **Source Code**
استاد Instructor	صلاحیت‌ها و ویژگی‌های فردی و حرفه‌ای استاد Instructor's individual and professional qualifications and characteristics	داشتن پیش‌نیازهای اساسی برای شروع تدریس Possessing fundamental prerequisites for commencing teaching	4, 5, 6, 7, 8, 9, 12, 13, 14, 15, 16
		داشتن طرح درس پویا و مناسب Having a dynamic and appropriate syllabus / lesson plan	1, 3, 4, 6, 7, 8, 10, 13, 14, 16, 21
		تسلط بر محتوای درسی و به‌روز بودن Mastery of course content and staying up to date	1, 3, 9, 15, 17, 19, 21, 25, 18
		علاقه و اشتیاق به تدریس Enthusiasm and passion for teaching	6, 7, 9, 11, 12, 13, 14, 17, 20, 23
		محتوای غنی و متناسب با نیازهای جامعه و بازار کار Rich content aligned with societal and labor market needs	6, 9, 15
		آگاهی از اصول و فلسفه تعلیم و تربیت Awareness of pedagogical principles and philosophy of education	5, 10, 12, 13, 21
		اطلاع‌رسانی شفاف در مورد انتظارات از دانشجویان Transparent communication regarding expectations from students	3, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 14, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 31
	مهارت‌های حرفه‌ای در حین تدریس	به‌کارگیری روش‌های تدریس نوین و فعال (مشارکتی و مسئله‌محور)	4, 7, 8, 9, 12, 14, 16, 18, 22, 27, 29

	Employing modern and active teaching methods (participatory and problem-based)	Professional skills during teaching
4, 6, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 22	ترکیب صحیح و مناسب فناوری و تدریس Appropriate and effective integration of technology and instruction	
1, 4, 5, 8, 9, 16, 18, 21, 22, 23, 27	رعایت پیوستگی و نظم در ارائه مطالب Maintaining coherence and organization in presenting course material	
1, 3, 4, 6, 8, 9, 12, 15	ایجاد جو کلاسی مثبت و انگیزش‌بخش برای یادگیری Fostering a positive and motivating classroom climate for learning	
1, 3, 5, 8, 9, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 23	برخورداری از فن بیان شیوا و منسجم Possessing eloquent and coherent verbal delivery / presentation skills	
1, 14, 15, 17, 21, 22, 23, 24	ارزیابی مستمر و ارائه بازخورد سازنده Continuous assessment and providing constructive feedback	
4, 8, 12, 14, 23, 29	مدیریت زمان و فعالیت‌های کلاس Effective management of time and classroom activities	
9, 12, 13, 16	پیوند میان تدریس و پژوهش Bridging teaching and research	
3, 15, 18	پرورش تفکر انتقادی و سطوح فراشناختی دانشجو Fostering critical thinking and metacognitive levels in students	
1, 3, 4, 7, 9, 12, 13, 14, 21, 23	توجه به تفاوت‌های فردی دانشجویان Attending to students' individual differences	
3, 4, 6, 7, 9, 12, 14, 19, 21, 24	برقراری ارتباط سازنده و محترمانه با دانشجو Establishing constructive and respectful communication with students	مهارت‌های ارتباطی و اخلاقی استاد Instructor's communicative and ethical skills
1, 3, 4, 5, 6, 8, 12, 15, 21	راهنمایی و ایجاد امید و تفکر مثبت در دانشجویان Guiding and instilling hope and positive thinking in students	
1, 3, 4, 7, 8, 9, 12, 17, 23	تعهد، مسئولیت‌پذیری و وجدان کاری Commitment, accountability, and work conscience	
9, 12, 20, 22	انعطاف‌پذیری و انتقادپذیری Commitment, accountability, and work conscience	
1, 3, 4, 6, 13, 20	رفتار عادلانه و به دور از تبعیض Fair and non-discriminatory behavior	
1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 13, 14, 15, 16, 18, 19, 21, 23	در دسترس و پاسخگو بودن Accessibility and responsiveness to students	
1, 3, 4, 5, 7, 13, 15, 16	دانش تخصصی عمیق، به‌روز و غنی Deep, updated, and rich specialized knowledge	صلاحیت‌های تخصصی و فردی استاد Instructor's specialized and personal competencies
9, 17, 18, 20, 21, 22	تجربه پژوهش و تدریس Research and teaching experience	
1, 7	اقدام به توسعه حرفه‌ای و خودارزیابی مستمر Engaging in continuous professional development and self-assessment	
1, 13, 15, 16, 17	مرتبه علمی Academic rank	

دانشجو Student	توانمندی‌های زمینه‌ای دانشجو Student's background capabilities	بهره هوشی و استعداد تحصیلی Intelligence quotient and academic aptitude	1, 15, 17
		داشتن پیش‌زمینه تحصیلی مناسب Having an appropriate academic background	13, 14, 15, 17, 18, 25, 27
		داشتن انگیزه و علاقه به یادگیری Having motivation and enthusiasm for learning	1, 13, 15, 16, 17
	توانمندی‌های علمی و رفتاری دانشجو Student's academic and behavioral capabilities	مشارکت پویا در فعالیت‌های علمی و کلاسی Dynamic participation in academic and classroom activities	10, 14, 16, 17, 18, 24, 26
		مطالعه و مسئولیت‌پذیری در فرایند یادگیری Studying and taking responsibility in the learning process	1, 9, 15, 16, 18
		احترام به استاد و قوانین آموزشی Respecting the instructor and academic regulations	4, 9, 14
دانشگاه University	تسهیلات و امکانات آموزشی و فیزیکی Educational and physical facilities and amenities	برخورداری از تجهیزات و فناوری‌های نوین آموزشی Availability of modern educational equipment and technologies	5, 8, 9, 13, 14, 15, 17, 28, 30
		فضای فیزیکی مناسب، استاندارد و آرام Appropriate, standard, and quiet physical environment	5, 8, 9, 13, 14, 15, 17, 28
		دسترسی آسان به منابع و پایگاه‌های علمی Easy access to scholarly resources and scientific databases	5, 9, 13, 14, 28, 30
	ساختار سازمانی و مدیریتی Organizational and managerial structure	مدیریت کارآمد و برنامه‌ریزی هدفمند Efficient management and purposeful planning	2, 5, 8, 9, 13, 14, 17, 25
		حاکم بودن فرهنگ احترام و عدالت سازمانی Prevalence of a culture of organizational respect and justice	2, 5, 8, 14, 17
		سیستم پاداش و انگیزه‌بخشی به استادان و دانشجویان Reward and incentive system for professors and students	2, 5, 8, 14, 25
	کیفیت برنامه درسی و سنجش Curriculum quality and assessment	طراحی برنامه درسی منعطف و متناسب با نیازهای جامعه Designing flexible curricula tailored to societal needs	5, 9, 14, 17, 20, 23, 25
		نظام سنجش و ارزشیابی جامع، مستمر و معتبر Comprehensive, continuous, and valid assessment and evaluation system	2, 5, 8, 14, 17, 22, 25
		به‌کارگیری استانداردهای کیفی در برنامه‌ریزی درسی Application of quality standards in curriculum development	5, 8, 14, 17, 25

ملاحظات اخلاقی

مطابق با دستورالعمل‌های شفافیت و اخلاق در نشر علمی، نویسندگان اظهار می‌دارند که در تهیه این مقاله، ابزارهای هوش مصنوعی مولد (مدل‌های زبانی بزرگ) صرفاً به‌منظور ویرایش زبانی، بهبود انسجام ساختاری متن و کمک به ترجمه چکیده مبسوط انگلیسی به کار گرفته شده‌اند. ایده‌پردازی اولیه، طراحی روش‌شناسی مرور نظام‌مند، جستجو در پایگاه‌های داده، غربالگری مقالات، توسعه کدهای کیفی، تحلیل محتوا و تدوین استنتاج‌های علمی، منحصراً توسط پژوهشگران انجام شده است. نویسندگان مسئولیت کامل صحت، اصالت و اعتبار تمامی محتوای ارائه‌شده را بر عهده می‌گیرند.

مشارکت نویسندگان

ایده اولیه و چارچوب این پژوهش بر پایه دغدغه نویسنده اول و با همفکری و راهنمایی نویسنده دوم، خانم دکتر مرضیه دهقانی، در خصوص ضرورت شناسایی، تحلیل و یکپارچه‌سازی ابعاد و نشانگرهای کیفیت تدریس در آموزش عالی شکل گرفت و توسعه یافت.

نویسنده اول پژوهش، زهرا حاجی‌میرزا آقائی یزدی، مسئولیت طراحی پروتکل مرور نظام‌مند، جست‌وجو، غربالگری و گردآوری منابع، کدگذاری و سنتز داده‌ها، تحلیل و تفسیر یافته‌ها و نگارش تمامی بخش‌های مقاله شامل مقدمه، روش‌شناسی، یافته‌ها، بحث و نتیجه‌گیری را بر عهده داشت. این فرایند با هدایت، نظارت مستمر و بازبینی نقادانه نویسنده دوم، خانم دکتر مرضیه دهقانی، در تمام مراحل پژوهش به انجام رسید. همچنین، نویسنده سوم، خاتون علی‌پور، در بررسی نتایج، تحلیل‌ها و بازنگری نسخه مقاله مشارکت مؤثر داشت. در نهایت، نسخه نهایی مقاله توسط تمامی نویسندگان مورد مطالعه، بازخوانی و تأیید قرار گرفت.

تعارض منافع

نویسندگان اعلام می‌دارند که هیچ‌گونه منفعت شخصی، مالی، سازمانی یا تعارض منافع بالقوه‌ای که بتواند بر نتایج، فرایند پژوهش، تفسیر یافته‌ها یا انتشار این مقاله تأثیرگذار باشد، وجود ندارد.

بیانیهٔ استفاده از هوش مصنوعی

در جریان آماده‌سازی و بازنگری این مقاله، نویسندگان صرفاً از فناوری هوش مصنوعی مولد به‌منظور بهبود شیوایی نگارش، ویرایش زبانی و بازنویسی ساختاری متن استفاده کرده‌اند. تمامی مراحل بنیادین پژوهش، از جمله طراحی سؤالات و پروتکل مرور نظام‌مند، راهبردهای جستجو، ارزیابی کیفیت متون، استخراج، کدگذاری، تحلیل و ترکیب تفسیری داده‌ها و همچنین نتیجه‌گیری‌ها و استنتاج‌های علمی، منحصراً و تماماً توسط نویسندگان انجام پذیرفته است و نویسندگان مسئولیت تام صحت علمی، اصالت و اعتبار محتوای ارائه‌شده در این مقاله را بر عهده دارند.

منابع

آتش‌روز، م.، پورمقدسیان، ع. ا.، و مرعشی، س. م. (۱۳۹۷). بررسی کیفیت تدریس اعضای هیئت علمی از دیدگاه دانشجویان (مورد مطالعه: دانشگاه‌های فرهنگیان شمال خوزستان). *مطالعات اندازه‌گیری و ارزشیابی آموزشی*، *۸*(۲۳)، ۴۹-۷۹. https://sid.ir/paper/373456/fa

ابیلی، خ.، دارابی، م.، پورکریمی، ج.، و فرمیهنی فراهانی، م. (۱۳۹۹). واکاوی شایستگی‌های اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها در تدریس با کیفیت. *توسعه آموزش در علوم پزشکی*، *۱۳*(۳۷)، ۵۲-۶۴. https://sid.ir/paper/364059/fa

اسکندری‌پور، ش.، حاجی حسین‌نژاد، غ. ر.، علی‌عسکری، م.، و حسینی‌خواه، ع. (۱۳۹۸). تبیین عوامل مؤثر بر کیفیت تدریس در دانشگاه فنی و حرفه‌ای. *نظریه و عمل در برنامه درسی*، *۷*(۱۳)، ۳۲۹-۳۵۲. https://sid.ir/paper/241864/fa

اکبری بورنگ، م.، عجم، ع. ا.، جعفری ثانی، ح.، صابری، ر.، و شکوهی‌فرد، ح. (۱۳۹۵). طراحی و اعتباریابی مدل کیفیت تدریس مجازی در نظام آموزش عالی ایران. *پژوهش‌های کیفی در برنامه درسی*، *۱*(۲)، ۷۳-۱۰۶. https://doi.org/10.22054/qric.2016.7036

الهیاری، ا.، آراسته، ح. ر.، قورچیان، ن. ق.، و رشادت‌جو، ح. (۱۴۰۱). ارائه مدلی برای تسهیل اثربخشی تدریس اعضای هیئت علمی. *رهبری آموزشی کاربردی*، *۳*(۳)، ۳۵-۴۸. https://doi.org/10.22098/ael.2022.11394.1146

بازرگان، ع. (۱۴۰۱). *ارزشیابی آموزشی: مفاهیم، الگوها و فرآیند عملیاتی* (ویراست ۳). سمت.

ترک‌زاده، ج.، و کشاورزی، ف. (۱۳۹۹). شناسایی مؤلفه‌های مؤثر بر تدریس اثربخش با رویکرد راهبردی در دوره‌های آموزش عالی. *آموزش در علوم انتظامی*، *۷*(۲۵)، ۴۳-۶۳. https://sid.ir/paper/524046/fa

جعفری، پ.، قورچیان، ن. ق.، بهبودیان، ج.، و شهیدی، ن. (۱۳۹۱). ارائه الگویی ساختاری برای رابطه خودکارآمدی، شایستگی‌ها و تعهد سازمانی اعضای هیئت علمی با کیفیت تدریس آنان. *پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی*، *۱۸*(۲)، ۶۱-۸۲. https://sid.ir/paper/67972/fa

حسین‌زاده بافرانی، م.، و اکبری، م. (۱۴۰۴). بررسی عوامل مؤثر در بهبود کیفیت تدریس اساتید دانشگاه پیام نور نایین. *عرفان و زندگی آگاهانه*، ۴(۱۱)، ۷۳-۶۳. http://noo.rs/tTaql

خدیوی، ا. ا.، و سیدکلان، س. م. (۱۳۹۷). بررسی عوامل تأثیرگذار بر کیفیت تدریس در دانشگاه فرهنگیان: مطالعه موردی پردیس‌های استان اردبیل. *مطالعات آموزش و آموزشگاهی*، *۷*(۱)، ۳۹-۷۰. https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.2423494.1397.7.1.2.6

رحمانیان کوشککی، ع. ا.، برزگر، ب.، و کمالی‌راد، ا. (۱۳۹۸). تدوین مدلی برای بهبود کیفیت آموزش حسابداری از طریق تحلیل روش‌های تدریس با استفاده از نظریه داده‌بنیاد. *آموزش و ارزشیابی (علوم تربیتی)*، *۱۲*(۴۸)، ۱۰۳-۱۳۰. https://doi.org/10.30495/jinev.2020.672763

زمانی، ا. (۱۳۹۶). شناسایی، تحلیل و اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر کیفیت آموزش در آموزش عالی. *نوآوری و ارزش‌آفرینی*، *۶*(۱۱)، ۲۳-۳۵. https://sid.ir/paper/260434/fa

شمس، ح. (۱۳۹۶). ارزیابی کیفیت تدریس اعضای هیئت علمی دانشگاه فرهنگیان از دیدگاه دانشجویان: مطالعه موردی پردیس شهید باهنر و شهید مقصودی همدان. *توسعه حرفه‌ای معلم*، *۲*(۲)، ۷۷-۱۰۰. https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.24765600.1396.2.2.6.3

صالحی‌زاده، م.، قورچیان، ن. ق.، و محمدداودی، ا. ح. (۱۳۹۹). ارائه مدل مفهومی عوامل مؤثر بر کیفیت تدریس حرفه‌ای اساتید دانشگاه فرهنگیان با رویکرد نظریه داده‌بنیاد. *توسعه آموزش جندی‌شاپور*، *۱۱*(۳)، ۶۹-۹۲. https://sid.ir/paper/999083/fa

طالبیان شریف، ف.، حسین‌قلی‌زاده، ر.، و آهنچیان، م. ر. (۱۴۰۱). تحلیل تجارب زیسته اعضای هیئت علمی دانشگاه از پیوند آموزش و پژوهش. *آموزش عالی ایران*، *۱۴*(۲)، ۷۸-۱۰۰. https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.20088000.1401.14.2.5.8

طاهری، ر.، موحدی، ر.، کریمی، س.، و پویا، م. (۱۴۰۱). شاخص‌های تدریس اثربخش از دیدگاه اعضای هیئت علمی دانشکده‌های کشاورزی دانشگاه‌های بوعلی سینا و رازی. *پژوهش مدیریت آموزش کشاورزی*، *۱۴*(۶۱)، ۱۲۵-۱۴۰. https://doi.org/10.22092/jaear.2022.128418

ظفری‌پور، ط.، و مدنی، ا. (۱۴۰۴). بررسی اثر دشواری محتوای درس بر نمرات ارزشیابی دانشجویان از کیفیت تدریس استادان. *نامه آموزش عالی*، *۱۸*(۷۱)، ۱۶۴-۱۳۹. https://www.magiran.com/p2935787

عابدینی بلترک، م.، منصوری، س.، و کمال اردکانی، ح. ر. (۱۳۹۹). شناسایی و سطح‌بندی عوامل مؤثر بر تدریس اثربخش در دانشگاه‌های علوم پزشکی بر مبنای مدل‌سازی ساختاری تفسیری (مطالعه موردی: دانشگاه شهید صدوقی یزد). *توسعه آموزش جندی‌شاپور*، *۱۱*(۲)، ۱۱۹-۱۳۱. https://doi.org/10.22118/edc.2019.202252.1153

عبدالمالکی، ص.، ملکی، ح.، و اسدی، ف. (۱۳۹۷). شناسایی مؤلفه‌های تدریس اثربخش اساتید رشته برنامه‌ریزی درسی از دیدگاه دانشجویان این رشته. *پژوهش در برنامه‌ریزی درسی*، *۱۵*(۳۲)، ۹۵-۱۱۴. https://doi.org/10.30486/jsre.2018.545152

عظیمی‌فر، م.، رشادت‌جو، ح.، جمالی، ا.، و نیک‌فر، ش. (۱۳۹۷). ارائه مدلی برای ارتقا کیفیت آموزش در رشته داروسازی (مورد مطالعه: دانشکده داروسازی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی تهران). *راهبردهای آموزش در علوم پزشکی*، *۱۱*(۲)، ۶۶-۷۲. http://edcbmj.ir/article-1-1418-fa.html

علیزاده، ی.، و جوادی‌پور، م. (۱۳۹۴). نیمرخ سواد اطلاعاتی استادان و تأثیر آن بر کیفیت تدریس در سطح آموزش عالی. *فناوری آموزش و یادگیری*، ۲(۵)، ۱۰۷-۱۲۱. https://doi.org/10.22054/jti.2016.6957

غلامی، خ.، و اسدی، م. (۱۳۹۲). تجربه حرفه‌ای اساتید در ارتباط با پدیده تدریس اثربخش در آموزش عالی. *نظریه و عمل در برنامه درسی*، *۱*(۲)، ۵-۲۶. https://sid.ir/paper/496485/fa

غنجی، م.، خوشنودی‌فر، ز.، و حسینی، س. م. (۱۳۹۲). تبیین مؤلفه‌های مدیریتی مؤثر بر کیفیت تدریس اعضای هیئت علمی کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران. *تحقیقات اقتصاد و توسعه کشاورزی ایران*، *۴۴*(۲)، ۳۰۹-۳۱۵. https://sid.ir/paper/146245/fa

غنچی، م.، حسینی، س. م.، و حجازی، ی. (۱۳۹۱). شناسایی و رتبه‌بندی مؤلفه‌های تبیین‌کننده کیفیت تدریس از دیدگاه اساتید پردیس‌های کشاورزی دانشگاه تهران. *پژوهش‌های ترویج و آموزش کشاورزی*، *۵*(۳)، ۳۱-۴۰. https://sid.ir/paper/189955/fa

فتحی واجارگاه، ک.، موسی‌پور، ن. ا.، و یادگارزاده، غ. ر. (۱۳۹۷). *برنامه‌ریزی درسی آموزش عالی: مقدمه‌ای بر مفاهیم، دیدگاه‌ها و الگوها*. کتاب مهربان نشر.

قربانخانی، م.، و صالحی، ک. (۱۳۹۶). بازنمایی ویژگی‌های استادان موفق آموزش مجازی در نظام آموزش عالی ایران از نظر اساتید و دانشجویان: مطالعه‌ای با روش پدیدارشناسی. *فناوری آموزش*، *۱۱*(۴)، ۳۲۷-۳۴۷. https://doi.org/10.22061/tej.2017.683

کیذوری، ا. ح.، محمدی حسینی، س. ا.، و سلیمانی، ا. (۱۳۹۸). شناسایی عوامل مؤثر بر کیفیت تدریس استادان از دیدگاه دانشجویان (مطالعه موردی: دانشجویان دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی مشهد). *مطالعات اندازه‌گیری و ارزشیابی آموزشی*، ۹(۲۷)، ۱۰۳-۱۲۸. https://sid.ir/paper/375217/fa

محمد شفیع، م.، نیستانی، م. ر.، میرشاه جعفری، س. ا.، و تقوایی، و. (۱۳۹۹). ارتقای کیفیت تدریس در آموزش عالی فنی و حرفه‌ای با تأکید بر رویکرد اشتغال‌زایی و مهارت‌محوری. *مطالعات آموزش و یادگیری*، *۱۲*(۲)، ۲۳-۴۶. https://doi.org/10.22099/jsli.2021.6037

مکوندی، م. (۱۳۹۹). بررسی عوامل مؤثر بر کیفیت آموزش و تدریس در دانشگاه فرهنگیان از دیدگاه دانشجو معلمان (مطالعه موردی: پردیس‌های استان خوزستان). *پویش در آموزش علوم تربیتی و مشاوره*، ۶(۱۲)، ۲-۲۱. https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.2783154.1399.1399.12.1.1

ملکی، ح. (۱۳۹۳). *مهارت‌های اساسی تدریس*. آییژ.

یارمحمدزاده، پ.، فیضی، ا.، محمدیان، ک.، و آق‌آتابای، آ. (۱۳۹۶). رابطه ویژگی‌های شخصیت و سبک رهبری کلاس درس با کیفیت تدریس اساتید دانشگاه به روش خودارزیابی: ارائه یک مدل ساختاری. *آموزش و ارزشیابی*، *۱۰*(۳۹)، ۲۹-۵۱. https://sid.ir/paper/183369/fa

یوزباشی، ع.، و پژوهی، س. (۱۳۹۷). شناسایی شایستگی‌های حرفه‌ای اساتید در محیط‌های آموزش الکترونیک در آموزش عالی. *فناوری اطلاعات و ارتباطات در علوم تربیتی*، ۹(۲)، ۵-۲۶. https://www.magiran.com/p1984307

Abdolmaleki, S., Maleki, H., & Asadi, F. (2018). Identifying the components of effective teaching of curriculum planning professors from the perspective of students in this discipline. *Research in Curriculum Planning*, *15*(32), 95–114. https://doi.org/10.30486/jsre.2018.545152 [In Persian]

Abedini Baltork, M., Mansoori, S., & Kamali Ardakani, H. R. (2020). Identifying and leveling factors affecting effective teaching in medical universities based on interpretive structural modeling (Case study: Shahid Sadoughi University of Yazd). *Jundishapur Education Development Journal*, *11*(2), 119–131. https://doi.org/10.22118/edc.2019.202252.1153 [In Persian]

Abili, K., Darabi, M., Pourkarimi, J., & Farmahini Farahani, M. (2020). Analyzing the competencies of university faculty members in quality teaching. *Development of Medical Education*, *13*(37), 52–64. https://sid.ir/paper/364059/fa [In Persian]

Akbari Boorang, M., Ajam, A. A., Jafari Sani, H., Saberi, R., & Shokoohi Fard, H. (2016). Designing and validating a high-quality virtual teaching model in Iran's higher education system. *Qualitative Research in Curriculum*, *1*(2), 73–106. https://doi.org/10.22054/qric.2016.7036 [In Persian]

Alizadeh, Y., & Javadipour, M. (2016). Faculty information literacy profile and its impact on the quality of teaching at higher education level. *Educational Technologies in Learning*, *2*(5), 107–121. https://doi.org/10.22054/jti.2016.6957 [In Persian]

Allahyari, A., Arasteh, H. R., Ghourchian, N., & Reshadatjoo, H. (2022). Presenting a model to facilitate the teaching effectiveness of faculty members. *Applied Educational Leadership*, *3*(3), 35–48. https://doi.org/10.22098/ael.2022.11394.1146 [In Persian]

Alzafari, K., & Kratzer, J. (2019). Challenges of implementing quality in European higher education: An expert perspective. *Quality in Higher Education*, *25*(3), 261–288. https://doi.org/10.1080/13538322.2019.1676963

Atashrooz, M., Pourmoghaddasian, A., & Marashi, S. M. (2018). Investigating the teaching quality of faculty members from the perspective of students (Case study: Farhangian Universities of Northern Khuzestan). *Journal of Educational Measurement & Evaluation Studies*, *8*(23), 49–79. https://sid.ir/paper/373456/fa [In Persian]

Azimifar, M., Rashadat Joo, H., Jamali, A., & Nik far, S. (2018). A model for improving the quality of education in pharmacy (Case study: Faculty of Pharmacy, Tehran University of Medical Sciences & Health Services). *Educational Strategies in Medical Sciences*, *11*(2), 66–72. http://edcbmj.ir/article-1-1418-fa.html [In Persian]

Bahat, İ., & Karakütük, K. (2023). Higher education quality indicators: A scale development study. *Journal of Teacher Education and Lifelong Learning*, *5*(2), 555–573. https://doi.org/10.51535/tell.1348861

Bazargan, A. (2022). *Educational evaluation: Concepts, models and operational process* (3rd ed.). SAMT. [In Persian]

Biggs, J. B., Tang, C. S., & Kennedy, G. (2011). *Teaching for quality learning at university* (4th ed.). Open University Press.

Bozkurt, A., & Sharma, R. C. (2023). Generative AI and prompt engineering: The art of whispering to let the genie out of the algorithmic world. *Asian Journal of Distance Education*, *18*(2), i–vii. https://doi.org/10.5281/zenodo.8174941

Celik, I. (2023). Towards Intelligent-TPACK: An empirical study on teachers' professional knowledge to ethically integrate artificial intelligence (AI)-based tools into education. *Computers in Human Behavior*, 138, Article 107468. https://doi.org/10.1016/j.chb.2022.107468

Cook-Sather, A. (2022). *Co-creating equitable teaching and learning: Structuring student voice into higher education*. Harvard Education Press.

Crompton, H., & Burke, D. (2023). Artificial intelligence in higher education: The state of the field. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, *20*(1), Article 22. https://doi.org/10.1186/s41239-023-00392-8

Downes, P. (Ed.). (2024). *The Routledge international handbook of equity and inclusion in education*. Routledge. https://doi.org/10.4324/9781003282921

Dybowski, C., Sehner, S., & Harendza, S. (2017). Influence of motivation, self-efficacy and situational factors on the teaching quality of clinical educators. *BMC Medical Education*, *17*(1), Article 84. https://doi.org/10.1186/s12909-017-0923-2

Entwistle, N. (2017). *Teaching for understanding at university: Deep approaches and distinctive ways of thinking* (1st ed.). Bloomsbury Publishing.

Eskandaripour, S., Haji Hossein Nejad, G., Ali Asgari, M., & Hosseinkhah, A. (2019). Explaining the factors affecting the quality of teaching in technical and vocational university. *Theory and Practice in Curriculum*, *7*(13), 329–352. https://sid.ir/paper/241864/fa [In Persian]

Fathi Vajargah, K., Mousapour, N., & Yadegarzadeh, G. (2018). *Curriculum planning in higher education: An introduction to concepts, perspectives and models*. Mehreban Nashr. [In Persian]

Fütterer, T., Hoch, E., Lachner, A., Scheiter, K., & Stürmer, K. (2023). High-quality digital distance teaching during COVID-19 school closures: Does familiarity with technology matter? *Computers & Education*, 199, Article 104788. https://doi.org/10.1016/j.compedu.2023.104788

Gašpar, D., & Mabić, M. (2015). Student engagement in fostering quality teaching in higher education. *Journal of Educational and Social Research*, *5*(1), 147–154. https://www.richtmann.org/journal/index.php/jesr/article/view/6318

Gholami, K., & Asadi, M. (2013). Faculty members' professional experience regarding the phenomenon of effective teaching in higher education. *Theory and Practice in Curriculum*, *1*(2), 5–26. https://sid.ir/paper/496485/fa [In Persian]

Ghonji, M., Hosseini, S. M., & Hejazi, Y. (2012). Identifying and ranking the components explaining teaching quality from the perspective of professors of agricultural campuses at the University of Tehran. *Agricultural Extension and Education Research*, *5*(3), 31–40. https://sid.ir/paper/189955/fa [In Persian]

Ghonji, M., Khoshnoodifar, Z., & Hosseini, S. M. (2013). Explaining the managerial components affecting the teaching quality of faculty members of agriculture and natural resources at the University of Tehran. *Iranian Journal of Agricultural Economics and Development Research*, *44*(2), 309–315. https://sid.ir/paper/146245/fa [In Persian]

Ghorbankhani, M., & Salehi, K. (2017). Representation of characteristics of successful virtual education professors in the Iranian higher education system from the perspectives of faculty and students: A study using phenomenological method. *Technology of Education Journal*, *11*(4), 327–347. https://doi.org/10.22061/tej.2017.683 [In Persian]

Halfon, E. (2025). Reconceptualizing quality teaching: Insights based on a systematic literature review. *Education Sciences*, *16*(1), Article 37. https://doi.org/10.3390/educsci16010037

Hamiti, M., Reka, B., & Imeri, F. (2015). The impact of computer components in enhancing the quality of teaching and learning process in universities. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 191, 2422–2426. https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.04.564

Hosseinzadeh Bafrani, M., & Akbari, M. (2025). Investigating effective factors in improving the teaching quality of professors at Payame Noor University of Naein. *Erfan va Zendegi Agahaneh (Mysticism and Conscious Life)*, *4*(11), 63–73. https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/2296646 [In Persian]

Hruska, I. Z. (2018). Methods to efficiently achieve high-quality teaching of accounting at the university—A

teaching innovation evaluation. *Journal of Educational Technology*, 17(1), 113–124.

Idoiaga Mondragon, N., Beloki, N., Yarritu, I., Zarrazquin, I., & Artano, K. (2024). Active methodologies in higher education: Reasons to use them (or not) from the voices of faculty teaching staff. *Higher Education*, *88*(3), 919–937. https://doi.org/10.1007/s10734-023-01149-1

International Network for Quality Assurance Agencies in Higher Education. (2022). *Annual report 2022*. https://www.inqaahe.org/news-and-publications/publications/annual-reports/

Jafari, P., Ghourchian, N., Behboodian, J., & Shahidi, N. (2012). Providing a structural model for the relationship among self-efficacy, competencies, and organizational commitment of faculty members with their teaching quality. *Research and Planning in Higher Education*, *18*(2), 61–82. https://sid.ir/paper/67972/fa [In Persian]

Khadivi, A., & Seyed Kalan, S. M. (2018). Investigating the factors affecting the quality of teaching in Farhangian University (Case study: Campuses of Ardabil province). *Educational and School Studies*, *7*(1), 39–70. https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.2423494.1397.7.1.2.6 [In Persian]

Kholiavko, N., Popelo, O., Melnychenko, A., Derhaliuk, M., & Grynevych, L. (2022). The role of higher education in the digital economy development. *Revista Tempos e Espaços em Educação*, *15*(34), Article e16773. https://doi.org/10.20952/revtee.v15i34.16773

King, H. (2022). The characteristics of expertise for teaching in higher education. In H. King (Ed.), *Developing expertise for teaching in higher education: Practical ideas for professional learning and development* (pp. 15–28). Routledge. https://doi.org/10.4324/9781003198772-3

Lai, Y.-C., & Peng, L.-H. (2019). Effective teaching and activities of excellent teachers for the sustainable development of higher design education. *Sustainability*, *12*(1), Article 28. https://doi.org/10.3390/su12010028

Lehmann, E. E., Meoli, M., Paleari, S., & Stockinger, S. A. E. (2020). The role of higher education for the development of entrepreneurial ecosystems. *European Journal of Higher Education*, *10*(1), 1–9. https://doi.org/10.1080/21568235.2020.1718924

Lowe, T., & Moxey, M. (2024). The potential of student as partners approaches for humanitarian developments. *International Journal for Students as Partners*, *8*(1), 27–44. https://doi.org/10.15173/ijsap.v8i1.5551

Makvandi, M. (2020). Investigating the factors affecting the quality of education and teaching in Farhangian University from the perspective of student-teachers (Case study: Campuses of Khuzestan province). *Research in Guidance and Counseling Education*, *2020*(12), 2–21. https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.2783154.1399.1399.12.1.1 [In Persian]

Maleki, H. (2014). *Basic teaching skills*. Ayizh. [In Persian]

Matthews, K. E., Dwyer, A., Hine, L., & Turner, J. (2018). Conceptions of students as partners. *Higher Education*, *76*(6), 957–971. https://doi.org/10.1007/s10734-018-0257-y

Mishra, S., Mohamed, A., & Mohamed, M. (2025). Towards efficient assessment: Personalized quizzing through machine learning. *Canadian Conference on Electrical and Computer Engineering*, 469–474. https://doi.org/10.1109/CCECE64018.2025.11364481

Mohammadshafie, M., Neiestani, M. R., Mirshah Jafari, E., & Taghvaei, V. (2021). Promoting the quality of teaching in technical and vocational higher education with an emphasis on employment generation and skill-oriented approach. *Journal of Studies in Learning & Instruction*, *12*(2), 23–46. https://doi.org/10.22099/jsli.2021.6037 [In Persian]

O'Brien, B. (2015). *An exploration of student perspectives of quality teaching at multi-level education environments* [Doctoral dissertation, University of East Anglia].

Parrish, D. (2016). Promoting quality teaching: Phase 1 of a case study and research initiative for progressing

evidence-based educational innovations. *Literacy Information and Computer Education Journal (LICEJ)*, *7*(1), 2198–2205.

Rahmanian Koushkaki, A., Barzegar, B., & Kamali Rad, E. (2019). Developing a model to improve the quality of accounting education through the analysis of teaching methods using grounded theory. *Instruction and Evaluation (Educational Sciences)*, *12*(48), 103–130. https://doi.org/10.30495/jinev.2020.672763 [In Persian]

Salehizadeh, M., Ghourchian, N., & Mohammad Davoudi, A. H. (2020). Presenting a conceptual model of factors affecting the professional teaching quality of Farhangian University professors based on grounded theory approach. *Jundishapur Education Development Journal*, *11*(3), 69–92. https://sid.ir/paper/999083/fa [In Persian]

Shams, H. (2017). Evaluating the teaching quality of Farhangian University faculty members from the students' perspective: A case study of Shahid Bahonar and Shahid Maghsoudi campuses of Hamedan. *Teacher Professional Development*, *2*(2), 77–100. https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.24765600.1396.2.2.6.3 [In Persian]

Skelton, A. (2006). *Understanding teaching excellence in higher education: Towards a critical approach*. Routledge.

Svinicki, M., & McKeachie, W. J. (2014). *McKeachie's teaching tips: Strategies, research, and theory for college and university teachers* (14th ed.). Wadsworth, Cengage Learning.

Tadesse, T., Manathunga, C. E., & Gillies, R. M. (2018). Making sense of quality teaching and learning in higher education in Ethiopia: Unfolding existing realities for future promises. *Journal of University Teaching and Learning Practice*, *15*(1), 1–22. http://ro.uow.edu.au/jutlp

Taheri, R., Movahedi, R., Karimi, S., & Pouya, M. (2022). Indicators of effective teaching from the viewpoint of faculty members of faculties of agriculture at Bu-Ali Sina and Razi universities. *Journal of Agricultural Education Administration Research*, *14*(61), 125–140. https://doi.org/10.22092/jaear.2022.128418 [In Persian]

Talebian Sharif, F., Hosseingholizadeh, R., & Ahanchian, M. (2023). Lived experiences of university faculty members from the education and research nexus. *Iranian Higher Education*, *14*(2), 78–100. https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.20088000.1401.14.2.5.8 [In Persian]

Talip, S. B., Ismail, Z. I. M., Yusoff, M. S. B., Hapidin, H., Noor, N. F. M., & Hadie, S. N. H. (2022). Elements of effective teaching in higher education: Implication to anatomy education. *Education in Medicine Journal*, *14*(3), 1–15. https://doi.org/10.21315/eimj2022.14.3.1

Torkzadeh, J., & Keshavarzi, F. (2020). Identifying the components affecting effective teaching with a strategic approach in higher education courses. *Training in Police Sciences*, *7*(25), 43–63. https://sid.ir/paper/524046/fa [In Persian]

Wright, R. W., Brand, R. A., Dunn, W., & Spindler, K. P. (2007). How to write a systematic review. *Clinical Orthopaedics and Related Research*, 455, 23–29. https://doi.org/10.1097/blo.0b013e31802c9098

Yarmohammadzadeh, P., Feizi, A., Mohammadian, K., & Aghatabai, A. (2017). The relationship between personality traits and classroom leadership styles with the teaching quality of university professors using the self-assessment method: Presenting a structural model. *Journal of Instruction and Evaluation*, *10*(39), 29–51. https://magiran.com/p1751446 [In Persian]

Youzbashi, A., & Pajoohi, R. (2019). Identifying the professional competencies of professors in e-learning environments in higher education. *Information and Communication Technology in Educational Sciences*, *9*(2), 5–26. https://www.magiran.com/p1984307 [In Persian]

Zafaripour, T., & Madani, S. A. (2025). Investigating the effect of course content difficulty on students' evaluation ratings of professors' teaching quality. *Higher Education Letter*, *18*(71), 139–164. https://doi.org/10.22034/hel.2025.2053889.2051 [In Persian]

Zamani, A. (2017). Identification, analysis, and prioritization of factors affecting the quality of education in higher education. *Innovation and Value Creation*, *6*(11), 23–35. https://sid.ir/paper/260434/fa [In Persian]

Zarandi, N., Soares, A., & Alves, H. (2024). Strategies, benefits and barriers—A systematic literature review of student co-creation in higher education. *Journal of Marketing for Higher Education*, *34*(2), 895–919. https://doi.org/10.1080/08841241.2022.2134956

Zenkienė, L. (2024). Joint programme quality practice in the European Higher Education Area. *Quality in Higher Education*, *30*(2), 313–332. https://doi.org/10.1080/13538322.2023.2267722